BOGDAN-DRAGOŞ

5r

2275

PERSOANE[LE]

DRAGUL	TOADER LUPĂŞTEANU
voievod de ţară în Maramureş [1]	boier pe valea Bistriţei
SAS	BOGDANA
văru-său	soţia lui Sas
BOGDAN	CRĂCIUNA
fiul lui Dragul	soţia lui [Toader Lupăşteanu]
BALCU	ANNA
voievozi de neamuri [2] DRAGU	fiica lor
DRAGOMIR	PEPELEA
ŞTEFAN	STROLEA
ROMAN BODEI	scutier [3] la Toader Lupăşteanu
hatmanul lui Dragu	DRAGOMIR
PAHOMIE	burgrav al cetăţii Dîmboviţei,
arhiereu de Rădăuţi	solul lui Alexandru Bassarab
URICARIUL	UN CRAINIC

ACTUL I

6r

CORNUL [4] LUI DECEBAL

(Sală gotică în cetatea Arieşului. În stînga în prosceniu tronul, în dreapta jeţuri, dispuse în semicerc)

SCENA I

SAS
(intră)

Aşadar azi e ziua cînd şi-a citi diata [5].
De zece luni [6] veninul mereu îi curge-n vine,
Dar, tare în oţele, de zece luni trăieşte...
Încet se uscă-asemeni vînjosului stejar [7]

1. *iniţial* voievod Maramureşului 2. *iniţial* fiii lui Sas 3. *deasupra lui* slugă *şters* 4. *după* Scena [I] *şters* 5. *iniţial* Astăzi dăr [Îşi va citi diata] *apoi* Aşadar astăzi, astăzi îşi va citi diata 6. *după* veninu[l] *şters* 7. *iniţial* bătrînilor stejari

Pe care-l roade cariul ... dar cariul lucră-ncet,
El trebui să pătrundă în orice-ncheietură,
În dreapta și în stînga, în inimă,-n rărunchi,
Pîn' ce-n sfîrșit ... *(face mișcarea căderii)*
Sfîrșitul prea mult, prea mult îmi ține.
Nu-i vorba, ani de zile lucrez ca un paingăn
Și pînza mea [8] ajunge la craiul și la papa,
De n-a muri degrabă [9] tot trebuie să cadă ...
La [10] Roma-n cartea neagră trecut e al său nume
Ca dușman și protivnic al legii apusene:
Se [11] știe că el singur mulțimea oarb-o ține
7r În turma legii grece celei răsăritene.
Și Ludovic, pe care a[stă]zi toată popimea
De lege apuseană îl trece pintre sfinți,
Acest sfînt îl urăște, căci tare în cerbice
E Dragul ... dar mai tare socot că voi fi eu.
6v Cetatea [12] geme toată de oameni de ai mei,
Al lui nu e nimica, nici haina de pe dînsul [13],
El [14] este ca bogatul încunjurat de-avere,
În juru-i stau podoabe și visuri și mîncări,
Dar n-are [15] nici picioare, nici mîni să le întindă
Să ia ce-i dinainte-i ... Astfel, pentr-orice caz,
Am [16] prefăcut eu casa lui proprie [17]-n capcană.
Dac-ar muri odată ... ca să pot pune mîna [18]
Pe [19] Bogdan Dragoș pentru că n-am nici un cuvînt
Să-l pun acum sub pază [20]. Sînt Domn azi, [așa] dară
Nu-mi zice încă pe nume ... cu-a lui iscălitură
Sînt Domn.

7r BOGDANA
(intră)
Azi dar, jupîne [21] ... astăzi ...

SAS
(răsărind)
Nu-mi mai aduce-aminte.
Cînd eu te văd, Bogdano, îmi pai o vrăjitoare
Ce-ncheagă apa-n sînge și soarele-l albește
Precum s-ar pune brumă pe discul lui de aur,
Precum albește geamul cînd suflă în fereastră ...
De zece luni acuma își tîrîie viața,
De zece luni acuma cu tine sînt părtaș
L-această fărdelege ce nici nu trebuia
Ca netedă cărarea să-mi fie ...

BOGDANA
Una-i una,
Dar două sînt mai multe. Ascultă-mă! Ce-mi pasă
De craiul și de papa? Chiar astăzi meargă Dragul
8r La Ludovic să-i spuie din [22] fir în păr cum toate
Sînt neadevărate cîte se spun de dînsul.
Azi Ludovic desigur că l-ar cuprinde-n brațe
Ș-alăturea l-ar pune pe tronul lui crăiesc ...
Dragul e drept, jupîne [23], și de-asta îmi e frică:
Cînd Dragul spune-o vorbă oricine îl va crede,

8. *inițial* Painjinișu-ajunge 9. *după* acuma *șters* 10. *modificat din* În 11. *după* Că sing[ur] *șters* 12. *acest sfîrșit de replică (v. 20—31) este scris pe* 6v *cu semnul* F *de trimitere la locul de inserție* 13. *inițial* decît haina pe dînsul 14. *după* Căci n-are mîni *șters* 15. *suprainterca lat* 16. *după* I-am pregătit *șters* 17. *după* toată *șters* 18. *inițial* să pun mîna pe fiul 19. *după* Pe fiul său *șters* 20. *inițial* Să-i fac acuma ceva 21. *cu creion negru deasupra lui* stăpîne *șters* 22. *după* tot *șters* 23. *cu creion negru deasupra lui* bărbate *șters*

Căci este-n a lui vorbă acea mîndrie rece
Ce sparge ţesătura minciunii [24]. Pe cînd tu, dragul meu,
Verşi picături de vorbă la craiul şi la papa
În [25] cupa lui de aur eu picuram venin.
Eu cred că e mai sigur. Căci papa te iubeşte,
Dar este om şi moare. Şi Ludovic asemeni :
Te are la *** el ... dar este om şi moare.
În toată lumea asta cătat-am un prieten.
Prieten al iubirii ş-a patimelor mele [26]
Şi n-am găsit niciunul mai sigur decît moartea ...
Moartea, iubite, moartea [27] nu moare niciodată ...

SAS

Şi viaţa niciodată nu moare. Cade tatăl [28],
Trăieşte însă fiul ...

BOGDANA

Găsii şi pentru fiul,
Cătînd, şi chip şi formă să-l pun frumos alături
Cu Dragu voievod.

SAS 9r

Dar, Bogdano, mă-nspăimînţi
O nouă-nveninare?

BOGDANA

Ce-ţi pasă ţie? Oare
Nu am şi eu un suflet cuvîntător [29]? A mea e
Şi fapta, dar şi vina ... Bărbate, nu gîndi
La toate astea ... Dragă! mai bine te gîndeşte
Cum m-ai văzut odată ...

SAS

Taci, taci, o, nu mai spune!

BOGDANA

Eram o copiliţă frumoasă ca şi ziua,
Şi mai frumoasă încă, de zi fiind ascunsă,
Copil de vrăjitoare cu ochii mari, sălbateci,
Cu inima aprinsă de sete de viaţă ...
Şi [30] pentru mine, scumpe, citi-n oglindă muma
Păcatul tău cel negru ... ca barba ta cea neagră...
Erai la faţă galben [31] ... mai galben decît morţii...
Ai fost călcat în urme de miţă stearpă ... 10r

SAS

Lasă.

BOGDANA

M-ai fost văzut pe mine şi m-ai iubit.

SAS

Bogdano!

BOGDANA

Mai crezi c-a noastră soarte va merge două căi?
Trăit-am împreună ş-astfel o să murim,
Paşii ce tu în viaţă făcutu-i-ai spre mine
Rămas-au slove roşii în cartea vieţii tale;
Nedezlipită-acuma rămîn de-a ta fiinţă
A mele rădăcine viaţa ţi-o-mpresoară

24. *după* şi cea mai *şters* 25. *după* Eu *şters* 26. *vers intercalat ulterior cu creion negru* 27. *cu creion negru deasupra lui* Doamne *şters* 28. *deasupra lui* Dragul *şters* 29. *iniţial* răspunzător 30. *după* Atuncea a mea mumă uitatu-s-a-n oglindă / Şi-a spus: Tu *şters* 31. *iniţial* Galben erai la faţă

Cum vîscul rădăcina [32] ş-o pune în stejar ...
De te iubesc, jupîne [33], ce-ţi pasă ţie oare?
Şi nu mă las eu oare de tine-a fi iubită [34]?
Nu-i semn destul acesta ... cînd eu ... cînd eu sînt Doamnă?
10v Nu vezi tu, Sas ... că-n urmă ... mie îmi e totuna:
Voi să te-nalţ pe tine, *eu* stau destul de sus.
Pe tine ... pe copilul meu [35] ... [pe] copilul *nostru*,
Al nostru, Sas ... Născut e din valuri de iubire,
Iubire-aşa de cruntă cum n-a mai fost în lume,
Acest copil ce drag mi-i ca ochii cei [36] din cap.
Nu e Satan cu Dumnezeu [37] asemeni.

11r

SAS

O! picură-mi în suflet, femeie vrăjitoare,
Veninul vorbei tale ucizător de dulce.

BOGDANA

Ucizător de dulce! O vere [38], te iubesc,
Căci sufletul din tine e mare ca ş-al meu.
Au crezi tu cumcă lumea-i făcută pentru bine?
Ne-o spun-aceasta popii şi cărţile lor vechi:
De mii de ani ne sună povestea în urechi;
Nu vezi [tu] ce răsplată virtutea are-n lume:
Un giulgi şi patru scînduri. Pentru [39] aşa comoară
Treci însetat pe lîngă a vieţii vii izvoare.
Atuncea se-nţelege că preoţii au drept:
Deşertăciuni sînt toate cînd moartea ţi-i în piept
Dar ici ... în picătura de vreme-n care sîntem,
Braţul şi isteţia au oarecare preţ
Şi ce preţ pot să aibă decît să te faci mare ...
Vezi tu ... în scrinul negru de-acolo e-o coroană ...
Pietrele scumpe-n dorul luminii se topesc,
Ea arde-n întuneric lumina căutînd
Şi totuşi şade-ascunsă în scrin [40] ... în gînd ... în suflet ...
11v Şi mai la urmă ce voi? Îţi cer vo fărdelege?
Mergi numa înainte. *Eu* samăn, tu culege [41].
12r Nu sînt a lui supusă ... Sînt o femeie numai
Ce n-are judecată.
Eu singură voi duce tot greul fărdelegei,
Închide numai ochii, mă lasă să lucrez,
Culege numai roada din osteneala mea.
L-înveninăm pe dînsul, voi stinge şi pe fiul,
Căci astăzi simt în sînu-mi un împărat că mişcă [42].

SAS

Bogdano!

32. *după* Îşi *şters* 33. *cu creion negru deasupra lui* stăpîne *şters* 34. *urmează, anulat cu creionul,*

Mi-ai spus: „Bogdano, gura ta dă-mi-o"
[Şi] nu ţi-am dat-o?

după care se continuă, tot cu creionul, replica lui Sas, pe **10r**, v. *88, şi cea a Bogdanei pe* **10v** *(v. 89—95), al cărei ultim vers, obscur, cerea poate o urmare* 35. *urmează* Ştef[an] ... deci ştii *şters* 36. *versul poartă urmele unei încercări de remaniere nefinisate, inițial* Acest copil drag ca ochii din cap va fi 37. *deasupra lui* Dum[nezeu] *şi* asemene *şterse* 38. *cu creion negru deasupra lui* Bărbate *şters* 39. *după* Treci *şters* 40. *după* gînd *şters; aceste ultime patru versuri sînt barate pe marginea din stînga vertical cu creion roşu* 41. *aceste două versuri de pe pag.* **11v** *sînt variantă la* **12r**:

Ş-apoi ce cer eu oare? Cer vreo fărădelege?
Nu *tu* înveninat-ai pe Domnul tău, ci *eu*;

Într-o a treia fază poetul rescrie deasupra primei redactări pe cea de a doua, dar renunță după Şi mai la urmă ce voi? Îţi cer 42. *ultimele trei versuri barate pe marginea din stînga, vertical cu creion roşu, acelaşi cu care e întărît* că *din* că mişcă

BOGDANA

O, Bogdana te face fericit !
Şi cînd va spune-odată cu mica lui guriţă,
Ţi-a spune tată ţie şi mie mamă ! Doamne
Şi tu-i vedea într-însul al tău urmaş pe tron ...
Şi îl vom creşte bine, va fi frumos ca ziua
Căci sînt o vrăjitoare şi mi-oi iubi copilul ...
Nu cu cuvinte blînde şi sîn fără de lapte ...
Cu sîngele din pieptu-mi îmi voi hrăni copilul
Şi drag mi-a fi ca ochii din cap ...

SAS 13r

Bogdană, scumpo,
Femeie ce c-un singur cuvînt mă faci un demon.
Bogdano, te iubesc !

BOGDANA

Dar ce negru ţi-e părul ...
Întinereşti, iubite [43] ... Copil vei fi odată,
Copilă voi fi însămi cînd voi fi şi eu mumă.

SCENA II

(S-aude glas de trîmbiţe. Boierii de sfat şi de taină intră, se-nchină înaintea lui SAS şi se aşează pe scaunele în semicerc [44]).

UN CRAINIC

M[ăria] Sa !
(toţi se dau în lături)
(Intră Dragul Voievod galbin [45] la faţă, cu paşi nesiguri, rezimat de umărul [46] fiu-său Bogdan. Se aşază în scaun. Scoate din sîn o cheie şi i-o dă lui Bogdan, acesta deschide un scrin de fier, scoate coroana, îngenunche înainte-i, Dragul i-o pune-n cap.)

DRAGU[L]

Uşor trecea odată Domniei Noastre vremea,
Pe-a bucuriei pasuri ne număram noi anii,
De zece luni acuma, de cînd, cuprinşi de-o vrajă, 14r
Noi numărăm cu spaimă ce-ncet a noastre zile
Se strecur, de ne pare din ele-orcare-un an.
Şi gura-Ne-ncreţită uită demult ce-i rîsul
Şi ochiul Nostru nu e în stare să plătească [47]
Priviri de mulţumire celor ce ne iubesc ;
În cap ei ne fugiră, uscîndu-se de vii,
Necredincioşi luminei, nopţii necredincioşi :
În loc de-a [48] vedea ziua făpturile naturii
Ei noaptea văd aievea [49] ce visele durează.
Boieri ! Coroana Noastră ne-apasă ca un munte
Şi grea Ne e hlamida şi trupul de pe Noi [50]
Încît [51] deopotrivă Domnia Mea e gata
Să zvîrle pe-amîndouă, fugind din zarea vieţii,
Asemeni cu sirepul sălbatec ce-şi azvîrle
Şi [52] şeaua şi presunul, pierind [53] în zarea zilei.
Un singur colţ de viaţă Ne-a mai rămas în suflet :
Iubirea neclintită pentru moşia Noastră,
Pentru Bogdan cel Tînăr, iubitul Nostru fiu ...
Rog ceriul să-nmulţească hotarnicele clipe,

43. *iniţial* Întincreşti sub gură-mi 44. *urmează* Intră *şters* 45. *după* şi *şters* 46. *după* fiu-său *şters ; de la* Scoate din sin *rîndurile în proză sînt intercalate* 47. *iniţial* Şi ochiul nostru nu e în stare ca să nască 48. *după* să va[dă] *şters* 49. *deasupra lui* aceea *şters* 50. de pe noi *deasupra lui* amîndoi *şters* 51. *după* Şi *şters* 52. *după* Din spate şeaua *şters* 53. *deasupra lui* fugind *şters*

S-urnesc pe ai lui umeri Domnia ce o port.
15r Dar vai [54], abia viaţa-i se desprimăvărează,
E crudă încă mintea şi oasele-ncă crude
Şi nedeprins cu asprul şi strîmtul ţării scaun;
Coroana e în stare ca să-i sclintească gîtul
Şi schiptrul braţul fraged. Gînditu-Ne-am atunce
Ca, de va fi ca Domnul din ceruri să Ne ieie,
Noi să lăsăm copilul pîn-ce va creşte mare,
S-acoperim cu negru postav scaunul Nostru,
Coroana Noastră scumpă s-o încuiem în scrin
Şi să dăm mînii sale o altă jucărie
Decît al ţării schiptru.
Voim ca de [Ne-] om stinge, să-ntindem mîna moartă
Să ţinem cîrmuirea chiar în sicriu fiind,
Iar cel ce mîna Noastră în locu-Mi va purta-o
Precum poartă un dascăl mîna unui copil
Să fie vărul Nostru, Sas ... unde-a pune mîna
Să ştiţi c-am pus-o Însumi şi să urmaţi întocmai.

ROMAN
(aparte)

Îmi văd visul cu ochii ... Urît vis [55]!

VODĂ

Uricare!
16r Citeşte-acum hrisovul prin care-l orîndim [56].

URICARUL
(citind)

Cu mila lui Dumnezeu Io Dragul Vvd, Domn stăpînitor a toată ţara Maramureşului, Despot cetăţii Arieşului, Graf [57] al Ţării secuieşti, facem ştire prin această carte a Noastră, cui se cuvine şi tuturor cîţi vor vedea-o sau vor auzi citindu-se, că, la vreme de slăbiciune fiind, Ne-am socotit moşia şi casa, de faţă fiind credincioşi [58] boierii Noştri şi fiul Domniei Mele, Bogdan Dragoş Voievoda. Statornicit-am pîn' la vrîsta legiuită a iubitului Nostru fiu să [59] fie epitrop moşiei Dumnealui [60] credincios boiarul nostru Sas din Bistra. Privi-se-vor cărţile sale ca ieşite de sub a Noastră mînă şi întărite de-a Noastră credinţă. Satele Salagiu, Artunţi, Inbereche, Ţiţovi, Baluăncţii şi Bistra, cu toate pămînturile cîte curg asupra apusului a acestor sate, dărui-mu-le mănăstirii Noastre închinate Sf. arhanghel şi arhistrateg Mihail şi să i se deie sf. mănăstiri şi înscrisele vechi pe cumpărătura Părintelui Nostru,
17r cum şi ţidulele hotarălor de alegerea acestor părţi, ca de astăzi înainte || şi în veci să aibă mănăstirea din neam în neam a stăpîni aceste părţi cu bună pace şi nesupărată despre nimene în ţară, din tot locul şi cu tot venitul. Drept aceea iată de la Domnia Mea prin aceasta dăm şi întărim vecinica stăpînire a acelor moşii. Şi, spre întărirea celor de mai sus, aducem credinţa Noastră şi a fiului Nostru Bogdan Dragoş Voievoda şi a credincios boiarului Nostru Sas de pe Bistra şi ai tuturor celorlalţi boieri ai Domniei Mele. Dat în domnescul Nostru scaun al Arieşului la anul de la zidirea lumii 6865 aprilie în 3, iar de la Cristos [61] una mie trei sute şasezeci şi cinci, care spre întocmai urmare şi lucrare se întăreşte şi cu a Noastră domnească iscălitură şi pecete. S-au scris de mine Toader Ghimpiş, diac de sfat în cetatea Arieşului la anii de la Cristos 1365, aprilie în 3.

ROMAN BODEI

Preînălţate Doamne, nu fie cu bănat,
Dar grabnică îmi pare această hotărîre.
Au pentru aşa lucru nu trebui Direptatea
Să se adune toată aicea în cetate?
18r Zic că înţelepciunea v-a insuflat voinţa

54. *după* abia *şters* 55. *iniţial* Iată de ce mă temeam *apoi* Oh! iată frica 56. *iniţial* prin care-orînduiesc 57. *deasupra lui* şi al secuimei Comes *şters* 58. *după* boierii noştri *şters* 59. *după* epitrop *şters* 60. *supraintercalat* 61. *deasupra lui* naşterea mîntuitorului *şters*

Și bine e copilul să nu poarte o cîrmă
Ce nu-i încă în stare cu dreapta încă crudă [62],
Dar tot socot cu mintea așa-n prostia mea [63]
Că trebuia norodul, boierii, ostășimea
Să giuruie credință copilului Bogdan.
Prea șubrede sînt, Doamne, tocmelele în țară.
De, eu cam cîrtesc cu vorba, cioplit cam din topor,
Căci n-au stătut nici craiul, nici papa *(se descopere)* [64].
(Pe amîndoi
Să-i ție Domnu-n lume ani mulți și fericiți)
Dar numai, vorba vine, nu m-au cioplit nici ei [65].
E vorba [66] despre mine . . . eu caut [67] totdeuna
Nu al Măriei Tale folos, ci pre al meu,
Căci [mai] aproape-mi este cămașa decît haina . . .
Eu zic numai, stăpîne, iertați-mi vorba proastă . . .
Ci [68] de-ar fi spus diata aceea, ia aceea :
Roman Bodei să fie epitropul moșiei,
Adică [69], cum s-ar spune, să fi fost eu acela,
Eu aș fi spus : Stăpîne, deschide-ți bine ochii,
Nu-mi crede-așa orbește, ci pipăie-mă bine
Și vezi că sînt, ca alții, din carne și din oase, *19r*
Sînt om . . . și e moșia și scaunul la mijloc,
Sînt om . . . și șubred este copilul vostru încă,
Sînt numai om și omul la rele e plecat [70].
Adică . . . vorba vine . . . eu, eu sînt slab de fire . . .
Eu nu vorbesc de alții, sînt alții mult mai buni,
Să-mi fireți cu iertare c-am spus și eu o vorbă.

SAS

Preaînălțate Doamne, de credeți cumcă Sas
Nu-i șerbul cel din urmă și făr-de nici o treabă
Dintre-ai Măriei Tale . . . de credeți cumcă ochiu-i
Setos e de mărire, că n-a cunoscut bine
Supunerea că este a lui firească haină,
Rupeți diata asta . . . Căci greutatea ei
Pe umărul meu cade și toat-a lui tărie
A fost pînă acuma credința ce stăpînul
O pune-n al meu suflet.

ROMAN

. . . . . De ! n-ai ce-i face gurii
Făcîndu-ți tot sprîncene îți scoți odată ochii [71].

DRAGUL *20r*

Destul Bodei . . . Puține sînt clipele vieții-mi,
Stau rău cu craiul Ludvic și și mai rău cu papa,
Nu-i vreme să se stringă a țării Direptate,
Se poate ca chiar astăzi să fim în sînul morții . . .
Și trebuie să fie un om care să-mpace
Stăpîni așa puternici precum e craiul Ludvic,
Și [72] fața noastră pare un obrazar de ceară :
De mi-aș închide ochii, un popă cam cu chef
E-n stare să mă-ngroape.
Boierii mei ! iertare vă cer acum la toți
De-am vorbit rău cu gîndul meu propriu despre voi,
De-am jinduit vrodată norocul a cuiva,
De n-am fost de a pururi o cumpăn-a dreptății,
De am greșit cu fapta, cu inima, cu gîndul

62. *inițial* Ce nu-i încă în stare cu cruda lui putere 63. *inițial* Dar totuși, Doamne, cred în prostia mea 64. (se descopere) *deasupra lui* să cioplească *șters* 65. *versurile 192—194 poartă urma unei redactări prea grăbite (verbe fără complinire, anacolut)* 66. E vorba *deasupra lui* Eu vorbesc *șters* 67. *după* cat *șters* 68. *deasupra lui* Dar *șters* 69. *după* Adică *șters* 70. *inițial* Sînt om și omu-n lume la rele e plecat 71. *inițial* Vulpea făcînd sprîncene și-a scos odată ochii 72 *modificat din* Căci

Iertați-mă cu toții, mă descărcați de vină
Și sarcina de rele făceți-mi-o ușoară,
Să pot trece mai liber prin vămile veciei.
(Boierii-i sărută mîna pe rînd; el îi sărută pe frunte.)

21r

UNUL DIN BOIERI

M[ăria] Ta, uitate din partea noastră sînt:
De-ai fost nedrept cu gîndul, cu bine ai plătit.

ROMAN

Iertați-mi vorba, Doamne, eu sînt un vraci prea prost
Și nu știu ca să măsur a vieții clipe repezi,
Nici știu la ce sînt bune [73] mademuri, buruiene ...
(cu intenție) De-aș fi un vraci cu carte ce multe v-aș mai spune
Ce nimănui în minte nu-i vine din senin.

DRAGUL

(Plecîndu-se să-i sărute fruntea, încet)

Bodei, să vii pe-aicea, dar nu răspunde [-acuma],
Să nu ieie [ei] seama ... *(Tare)* D-acum, boieri, plecați.
(Sună toaca și clopotele. Dragul își scoate [74] *coroana, Bogdan o* [75] *închide, Toți își unesc* (falten) *mînile spre rugăciune. În urmă iese toți, afară de* DRAGUL *și* BOGDAN)

[SCENA III]

DRAGUL, BOGDAN

DRAGUL

(privind la Bogdan, vorbește singur)

Să-mi ospătez vederea cu arătarea lui ...
Așa de tînăr încă, cu chip așa de dulce ...
Nemulțumit se pare el de diata noastră
22r Dar voi [76] ca nici să știe de ce așa făcui ...
O ochii mei, sărmanii luminători ai feței,
Se-ntind [77] încet spre dînsul ca mîna făr' de trup
Cu care al [78] meu suflet l-apucă de departe;
Îl pipăi cu vederea, cu nălucirea minții ...
Ce trist!

BOGDAN

(apart)

Vorbește singur ... De cînd vorbește singur —
Mai multe luni de zile sînt de atunci la mijloc —.
El nu mi-a spus un singur cuvînt bun ... *(tare)* Tată, tată,
Cu ce-am greșit eu oare naintea feții Tale
Că nu mai vrei un singur cuvînt bun ca să-mi dai?

DRAGUL

(își întoarce fața și și-o acopere cu mantaua; cu fața-ntoarsă)

Deschide acea ușă ...

BOGDAN

Aceasta, Doamne?

[DRAGUL]

Nu.
Drept colo în părete deschide acea ușă.

73. *deasupra lui* a ,codrului *șters* 74. *deasupra lui* pune *șters* 75. *după* El *șters* 76 *inițial* Dar eu voi *apoi* Eu voi 77. *după* Se-ntind *șters* 78. *după* el *lăsat nește̦rs din inadvertență*

BOGD[AN]

Aici nu-i nici o uşă ... *(apart)* Vorbeşte într-alurea
Părete gol e, Doamne, oricît cu mîna pipăi.

[DRAGUL]

Ia un cărbune-n mînă şi fă o cruce mare [79] *23r*
Acolo în părete, căci eu văd că-i o uşă.
Hai fă!

BOGDAN
(face o cruce)

Să-i fac pe voie!

[DRAGUL]

Spune-mi, e multă oaste-n curte?

BOGDAN

Dar geme curtea toată de oamenii lui Sas
Spre cinstea ta adus-au atîţia oameni tineri,
Oşteni în floarea vrîstei, de ţi-e mai mare dragul
Ca să priveşti la dinşii. Ce bun e vărul Sas!
Ce bună e Bogdana şi plină de-ngrijire!

[DRAGUL]

Ascultă-mă, Bogdane, împlutu-ţi-au Bogdana
Paharul tău cu apă şi cupa ta cu vin?

BOGDAN

Ce-nsamnă întrebarea? Nu, Doamne.

[DRAGUL]

Nu? Nimica
Aşa [80], o întrebare ca orişicare alta.

DRAGUL *24r*

Vezi tu acel părete pe care-ai scris o cruce?
Precum nu este uşă [81] acolo, tot asemeni
Nu este nici o uşă la inima mea ... Dragoş [82],
Vederea-ţi mă scîrbeşte.

BOGDAN
(îngenunche)

Părinte, ce-am făcut?

DRAGUL

Ei [83], vina cea mai mare din lume-i că trăieşti.
Mulţi sînt ce astă vină în veci n-or să ţi-o ierte ...
Căci tu le stai în cale ... De-ar fi să voi ceva
Ar fi să mergi în lume, departe, prea departe,
Să nu te vadă nimeni, să piei din ochii mei.

BOGDAN

O tată! Dar eu [84] nu voi, nu pot ca să mă duc.
De m-ai urî, eu totuşi lipit [85] de paşii tăi sînt
Şi [86] al Măriei Tale sînt cel mai cu credinţă
Şerb. Care e pricina de mă urăşti de-o vreme?

79 *urmează* acolo *şters* 80. *iniţial* E-aşa 81. *supraintercalat* 82. *urmează un început de vers abandona* De mult 83. *după* Nimic, *dar şters* 84. *supraintercalat* 85. *după* DRAGUL *şters, semn că iniţial replica lui Bogdan trebuia să înceapă aici* 86. *după* Şi[nt] *şters*

DRAGUL
(încet)

De asta mi-e mai frică, c-o să rămîie-aicea,
25r Deci trebui cu de-a sila răpit ... Dar cine, cine,
Cui să mă-ncred? ... Și Roman Bodei prea mi-e nătîng,
E aspru, e pe față, nu are vicleșug,
Asemeni inși se-neacă de-a pururea la mal ...[87]

BOGDAN
(încet)

Vorbește iar cu sine ... se pare că vedenii
Din lumea cealaltă-l încunjură, și el[88]
Își dă de ele seamă ...

DR[AGUL]

Mergi [oare] tu, Bogdane,
Ades la vînătoare? ... Și singur sau cu alții?

BOGDAN

Pe cînd nu erai bolnav mergeam de-a pururi singur,
Adesea rătăci-am prin munții nalți ai Tisei
Pîn-unde a lor vîrfuri despart apele-n două,
De curge-apoi o parte spre noi, spre soare-apune,
Pe cînd o altă parte se varsă-n răsărit.
Spre răsărit adesea îmblat-am[89] zile-ntregi
Urmînd cărarea[90] ceea ce și-au făcut pîraie
Și am bătut[91] cu ele prin codrii vechi și vecinici,
Cărarea-abia îmblată[92].
26r Adesea cu Siretul, cu Bistrița adesea
Eu m-am tot dus la vale pe-o luntre[93] ușurică
Alăturea cu mine avînd o plasă, arcul ...[94]
Găsii[95] acolo oameni vorbind aceeași limbă
Ca și ai noștri. — Aflat-am și munți cu piscuri nalte.
Așa fel, de pe unul căruia-i zic Ceahlăul
În zile după ploaie[96] cuprinzi cu[97] ochii lumea
Daca-i rotești ... Acolo privești din[98] miezul nopții
Un rîu puternic *** curgînd spre miazăzi[99]
Care apoi, departe, se varsă-n Marea Neagră[100]
La gura lui, departe, pierdută-n zarea zilei,
Vezi o cetate mîndră ce-i zic Cetatea Albă,
Iar despre soare-apune vezi iar un rîu puternic
Pe șapte guri se zice vărsîndu-se în mare.
E Dunărea, aproape de gurile-i[101] Chilia,
Între-astea două rîuri și între munții negri
Privești o țară-ntreagă de codri și de dealuri:
Din[102] văi cu rîuri line, din codri fără capăt
Vezi turme fără număr în zare răsărind
Și buciumele sună duios și[-i] cînt de fluier;
Sălbateci zboară caii mai iuți decît chiar vîntul
27r Și cînii urlă jalnic[103] ... Ciobanii cei călări
Străbat ca și săgeata cîmpiile întinse ...
Se zice cumcă țara se ține într-un chip
Tot de crăia noastră și tot de craiul Ludvig,
Dar eu băgai de seamă că nu-i a nimărui.
Averi atît de multe de nu le mai știi sama[104]

87. *inițial* Asemeni oameni însă se-neacă chiar la mal ... 88. *inițial* Din vremea viitoare-l încunjură, și el 89. *după* am [îmblat] *șters* 90. *după* cărarea *șters* 91. *deasupra lui* aflat *șters* 92. *urmează* spre *șters și înlocuit prin punct* 93. *după* plu[tă] *șters* 94. *inițial* Alăturea cu mine neavînd decît doar arcul 95. *după* Găsit [-am] *șters* 96. *după* văd * *șters* 97. *după* cuprinzi *șters* 98. *deasupra lui* spre *șters* 99. *inițial* Un rîu puternic, mare curgînd [spre miază-zi] 100. *inițial* Marea Mare 101. *inițial* de gura ei 102. *deasupra lui* Prin *șters* 103. *după* dulce * *șters* 104. nu le supraintercalat, same modificat din samă.

Sînt astfel răspîndite pe brazde roditoare,
Dar vai, peste pămîntul pe care cerul darnic [105]
Cu rod şi cu de toate cu [106] -asupra de măsură
L-au înzestrat, tot omul nu-i de nimica sigur
De astăzi pînă mîne. Tatarii duc [107] adesea
Pe [108] şesurile mîndre prădalnicul lor roi
Şi [109] cine nu vrea doară [110] acela nu se leagă
De-acea frumoasă ţară. Adesea [111] pe Ceahlău
Făcîndu-mi [112] ochii roată, am zis ce bine-ar fi
O mînă să cuprindă atît cît vezi cu ochii
Şi nu [113] mai mult ... întinsă ar fi domnia totuşi,
Sînt ici şi colo-n ţară boieri şi capi de neamuri,
În Vrancea şi în Codrii Tigheci, în Cîmpulung,
Cetatea Albă are şoltuz cu multă oaste,
Bîrladul stăpîneşte olate şi păşuni,
Suceava are ziduri de poţi îmbla calare 28r
Pe ele. [Şi] în tîrgul Siretului iar este
Un episcop puternic de lege apuseană
Dar toţi ei [114] se aseamăn cu vergile-unei mături
Ce coadă n-au, legate nu sînt, nu poţi să mături
Cu ea duşmanii ţării, prădalnicele neamuri:
Nu sar toţi pentru unul şi unul pentru toţi.
Şi roiurile-s bune, prisaca înflorită,
Dar ce folos cînd toate nu au un prisăcar?

DRAGUL

Bogdane, iată cheia ... din scrin adu-mi coroana
Şi-un văl înuntru, un negru văl, tu scoate-l ...
(Bogdan face tot ce i se spune)
Acuma vino-ncoace. *(el îşi pune coroană)*
Şezi în genunchi-nainte-mi.
(Dragul îl acoperă cu vălul din [115] creştet, de nu vede nimic)
Bogdane! Dar acuma mai ieşi tu la vînat?

B[OGDAN]

Da, preanălţate Doamne, ci niciodată singur,
Că vărul Sas îmi spuse că unui fiu de Domn
Nu i se cade astfel să meargă singur numai,
Deci el îmi dă cu mine pagi şi copii de casă,
Tot dintr-ai lui. 29r

[DRAGUL]

Ascultă, e drept că nu se cade
Şi mai puţin se cade [116] ca oamenii altuia ...
Deci totuşi e mai bine să mergi tu numai singur.
(El îşi ia coroana din cap, o pune deasupra capului fiului său şi face semnul binecuvîntării)
(încet) Tu ce ne-ai dat fiinţă [117] din apele spumii *,
Stăpîne fără mărgini al marginelor lumii,
Noi laude ţi-aducem Ţie, Părinte Unic:
Umbreşte [118] dar cu milă asupra acestuia,
Ascultă-mi a mea rugă, ascultă-mi, Doamne, plînsul
Şi apără-l, păzeşte-l şi-l mîntuie pre dînsul [119].

105. *deasupra lui* dărnicie *şters* 106. *după* l-a-ndes[tulat] *apoi* înzest[rat] *şterse* 107. *deasupra lui* curg *şters* 108. *după* În roiuri *şters* 109. *şters dar restituit deasupra* 110. *deasupra lui* numai *şters* 111. *modificat din* Adeseaori 112. *după* Mi-am [zis] *apoi* Am zis *apoi* Mi-am zis ... *apoi* Ro[ată] *şterse* 113. *după* numai *şters* 114. *iniţial* Par toţi *apoi* toţi sînt 115. *după* întreg *şters* 116. Şi mai puţin *deasupra lui* Dar nu se cade *şters* 117. *deasupra lui* viaţă *şters* 118. *după* Coboară *şters* 119. *iniţial, scris cu două rînduri mai sus, acest vers arăta astfel* L-apără-l păzeşte, îl mînt[uie]

BOGDAN
(încet)

Vorbește iar cu mine.

DRAGUL
(încet)

N-o să-l mai văd nicicînd.
28v Tu ce[120] încarci văzduhul și nourii cu grindeni,
O, fă-l ca să străbată puternic pretutindeni,
În mîna Ta-l pun, Doamne, frumos și tînăr, iată-l,
Ca la orfani [tu, Doamne] fii pavăză, fii Tatăl[121].
(își reașază coroana pe cap)
30r Acum, Bogdane dragă, te du și vină iarăși,
Dar la vînat vei merge fără acei tovarăși.
(Bogdan închide cercana și vrea să iasă)
Bogdane, vino-ncoace! *(îl îmbrățoșază cu patimă)*

[BOGDAN]

O tată-ți mulțumesc.

[DRAGUL]

Știi tu, eu nu sînt bolnav, eu num-așa tînjesc,
Dar azi, chiar azi de pildă, de[122] tot bine mă simt
(se-neacă) E drept că ... cîteodată mi-i sufletul cam strimt[123]
Dar nu ... nu e nimica, am să fiu sănătos.
De grija mea[124], copile, tu poți să fii voios,
Eu n-am nimic ... Chiar astăzi de-ai merge la vînat
Să știi cumcă din parte-mi nu e nici un bănat,
Numai, la orice-ai face, te rog îndeosebi
Ca pe un vechi prieten pe Roman să-l întrebi.
(îl îmbrățoșază și-l sărută pe frunte)
Mergi, mergi acum cu bine ...
(apart) N-o să-l mai văz de-acuma[125].

[BOGDAN]

Cu sănătate, tată[126]! *(iese)*

[DRAGUL]

Să nu mă simtă numa.
Mi-e frig, mi-e frig de moarte, ca și atuncea, iarna,
Pe cînd cu craiul Ludvig împresurarăm Varna,
31r Și eu, rănit de moarte și despoiat[127] de hoți,
Simțeam cum îmi îngheață în sîn-rărunchii toți ...
Era un ger ... și lupii urlau flămînzi în cîmp,
Deasupra mea în aer auzeam într-un răstimp
Cum cloncăneau în stoluri corbi negri, uli sălbateci,
Zăpadă, alt nimica pe cîmpii singurateci.
Simțeam cum mă întunec, îngheț ca într-o criptă[128] ...
Cu pieptul gol ... săgeata stătea încă [î]nfiptă[129].
30v Departe vedeam zidul împresuratei Varne,
Corbii roteau[130] deasupră-mi și îmi mușcau din carne[131].

120. *după* care *șters* 121. *aceste ultime patru versuri sînt scrise pe pag.* **28v**, *cu creion negru, și reprezintă varianta ulterioară la*

(urmează) Tu care peste lume *** călcînd * pe grindeni *
Fă-l tare, ca puterea, ca groaza-a unei ⟨de⟩ grindeni
Dă-i minte să priceapă
Isteț ca și văzduhul ce intră pretutindeni,
În mina Ta-l pun, Doamne, frumos și tînăr, iată-l
Tu împlinește toate cîte-i dorește Tatăl.

122. *după* mă [simt bine] *șters* 123. *inițial* E drept că ... cîteodată nici r.u * țiu pieptul 124. *inițial* De aceea tu 125 *inițial în mss. din inadvertență*, Ca pe-un prieten vechi pe Roman Bodei să-l mai întrebi; *sfîrșitul versului următor inițial* Și nu o să-l mai văz 126. *poate aici trebuie situată replica răzleață de pe* **2254, 111r**: *(cu patimă)* Bogdane! *(încet)* Aide, pleacă 127. *inițial* dezbrăcat 128. *inițial* cu răni deschise 129. *inițial* Cu pieptul gol, într-însul înfiptă-ncă săgeata 130. *după* zburau *șters* 131. *versurile 405—406 figurează pe pag.* **30v**, *prevăzute cu semnul + de intercalare în textul de pe* **31r**

Ca-n vis aud un tropot de cal, o umbră vine, 31r
În mîni îmi luă capul, s-așază lîngă mine,
Apoi murii în pace ...
Cînd m-am trezit din moarte, cînd [132] ochii-mi deschisei,
Văzui un om la capu-mi, veghind, Roman Bodei.

[SCENA IV]

ROMAN *(Intră pe ușa cu cruce)*, DRAGUL

ROM[AN]

N-aveți nimic pe suflet, preainălțate Doamne,
Vro vină veche poate, uitată de demult,
Vrun gînd ascuns ce nime nu e menit să-l știe?
Sînt greu la cap, știți bine, și toți îmi zic că-s prost,
Dar [133] ceea ce îmi intră în cap odată mie
Aceea nu mai scoate [nici] [134] mii de draci din el.

DRAGUL 32r

Ah! gîndurile-mi toate ce greu stau să s-adune [135]
Eu cîntăresc cuvinte ce am să pot a-ți spune;
Ia vino mai aproape: Roman, ce crezi tu oare? ...
O taci! Mă îngrozește s-aud și de la alții [136]
Aceea ce în suflet îmi doarme necurmat
De-i trecu lui prin minte ... lui, ce e drept și bun,
Desigur că atuncea în Sas e fapt-aproape [137] ...
Roman, m-auzi tu oare? ... Nu-i om să aib-o frică
Cum eu o am acuma ... Iubitul meu Bogdan ...
Roman, Roman, așa e că-i un frumos copil?
Spune-mi [138], o, spune-mi numai că e frumos, cuminte,
Dulce la port și vorbă, să văd că îl iubești ...
Au crezi tu vreodată că Sas ar fi în stare ...?
O, nu! Taci ... Ce de gînduri pin mintea mea mai trec!
Ți-o spun, dar numai ție, auzi tu?, nimăruia
Să n-o mai spui ... Veghează-l, veghează-l de aproape
Pe-acest copil pe care, în taină-ți spun, mai mult
Decît viață, suflet și Dumnezeu iubesc.
Aceasta este taina vieți-mi ș-a purtări-mi —
Roman Bodei, pricepi tu aceea ce îți spun?

ROMAN 33r

Ei? și ce-mi pasă mie ce vrei să-mi spui, moșnege
Care în loc de crieri ai pleavă-n cap ... și care
Nu ești de Domn cum nu sînt eu făcut spre a fi papă ...
De la copil luat-ai și pîinea lui din gură ...
La cîni ai azvîrlit-o ... Sas nu-i decît un cîne!

[DRAGUL]

Tu ești în lume singur căruia m-aș încrede
Și singur tu acela ce nu mă înțelegi ...

[ROMAN]

Nu te-nțeleg? Prea bine te înțeleg. Pe șes,
Pe drumul neted, mare, tot numai la lumină
Să se petreacă toate voiești în lumea asta.
Și tot astfel de neted tu i-ai făcut lui Sas

132. *deasupra lui* deschisei *și șters* 133. *după versul* Și prost cu gură mare *șters* 134. *în ms., din inadvertență*, din, *după* poate *șters* 135. *deasupra versului* Roman, ce greu sub fruntea-mi gîndirile s-adună *șters: poetul a mai încercat, tot deasupra, un alt vers* Ah! mințile mele nu vor să se adune *pe care, deși reprezintă ultima variantă, nu l-am putut adopta în text din cauza structurii metrice defectuoase* 136 *inițial* S-aud din [altă gură] 137. *inițial* în Sas e copt tot [planul ?] 138. *după* O *șters*

Şi drumul spre coroană, spre inima din pieptul
Copilului.

[DRAGUL]

Aş ! nu ştii[139] ...

[ROMAN]

Eu nu voi şti, desigur[140],
Tu ştii tot, dară Roman e prost, nimic nu ştie...
El ştie numai cumcă de vei [pleca] tu astăzi
Nu-i aştepta mult singur dincolo-n ceea lume[141]
Căci Sas mult te iubeşte ... şi va grăbi desigur
34r Dincolo să-ţi trimită tovarăş ... pe-al tău fiu.

[DRAGUL]

Roman !

[ROMAN]

Ah ! tu... cu a ta minte[142], tu crezi că eşti de Domn?
În visuri tu trăit-ai, tu ai trăit ca-n somn
Ce bine e, aşa e[143], frumos toate-a dispune
Ca ţara s-aibă pace şi turmele[144] păşune.
Gîndit-ai tu vrodată, stăpîne[145], -n anii tăi
Că lumea asta este făcută pentru răi?
Omoară fericirea unui popor ... alungă
A veacurilor pace pe vreme îndelungă:
33v [Atunci] viteaz şi mare te or numi[146] toţi orbii,
Pe cînd pe-adevăraţii viteji îi mîncă corbii[147]
34r Vei fi erou... Pe scaun de simţi cumcă te clatini[148]
Tu ia ochii mulţimei cu stranii nouă datini
Şi din Apus adună sofişti[149] cu bărbi boite
Ca neamului să-i deie năravuri mai spoite,
S-arate cum moşnegii[150] îmbălsămiţi ca mumii
Pot trece tineretul în scandelele lumii[151]...
Unul asupra altui ... pe oameni să-i întărţi,
Celor vicleni dă milă, onori la cei deşerţi[152]
Aţiţă-i astfel unul asupra celuilalt
Prin răutate mare vei sta cel mai înalt.
Mulţimea? Amăgeşte-o cu-a vitelor foloase,
35r Învie, măguleşte tu patemi duşmănoase.
Zavistia şi ura botează-le virtuţi,
Spre pradă şi-nşelare tu mintea să le-ascuţi
Şi[153] zi viteaz la gîde, isteţ [la] cel viclean
Din lupi îţi fă o oaste, din vulpe căpitan[154],
Din poftele mulţimei fă-ţi scară de mărire
Şi te-or urma cu toţii în vecinică orbire;
C-o frază linguşeşte deşertăciunea lor:
Din roiuri risipite vei face un popor...
Fii dinainte sigur, la rele el urma-va,
Cu sînge şi cenuşă pămîntul presura-va...
Păzeşte-te de una: să te ferească ceriul
Ca-[n][155] ceasuri de uitare să le spui adevărul...
Tu, ce-ai făcut? Cu milă şi bun fuşi în părere-ţi[156]...

139. *iniţial* Aş! tu nu ştii 140. *iniţial* Se-nţelege, eu nu voi şti, desigur 141. *iniţial* Tu nu-i aştepta mult singur dincolo-n acea lume 142. *in ms. urmează* mare, *hipermetric* 143. *iniţial* Ce bine e, ce dulce-i 144. *deasupra lui* vitele *şters* 145. *in ms. şters; cruciuliţa de deasupra indică poate restituirea* 146. *iniţial* vor numi 147. *aceste ultime două versuri 466—467 sînt scrise pe* **33v**, *iar amplasarea lor în text e indicată prin semnul + pus după v. 466* 148. *iniţial* Şi eşti erou ... Pe tronu-ţi de simţi cumcă te clatini 149. *deasupra lui* bătrîni *şters* 150. *deasupra lui* bătrînii *şters* 151. *iniţial* Întrec şi tineretul în scandelele lumii 152. *versurile 475—476 iniţial*

În cumpănă tu ţine un duşman prin cellalt
Şi pe oricare-n parte să-l lauzi ~

153. *după* Numeşte *şters; mai departe am suplinit* [la] *în loc de* pe *din ms., cerul de ştersul* Numeşte 154. *iniţial* Din unii îţi fă oaste, din cellalt căpitan 155. *iniţial* Ca-nIr- 156. *iniţial* Bun * ai fost tu în lume şi vrednic în părere-ţi

Ei, strana-n mănăstire e scaunul ce meriți [157] . . .
Ai îngrijit de oameni s-aibă pămînt și apă . . .
N-ai fost [158] de Domn în lume cum n-am fost eu de papă.

[SCENA V]

SAS 36r

Preaînălțate Doamne, venii să pun la cale
Urmările dietei . . . [vrerea] Măriei Tale.

[DRAGUL]

O, ochii mei, sărmane ferești ale gîndirii,
Sînt prinși de flori de gheață, de pinzele pieirii;
Zadarnic îmi silesc eu natura răzvrătită,
Eu văd lumea întreagă așa, ca printr-o sită;
● umbră îmi par însumi și lumea umbră-mi pare
Și sînt străin într-însa ca visul ce năzare;
Mai mult . . . chiar trupul propriu străin îmi pare mie,
Se pare că-n țărîna-i șed numai cu chirie [159]:
Stăpînu [160]-n orice clipă e gata să mă deie
Afară. Cine mi-este stăpînul? . . .
Îl simt, îl simt cum intră încet în stăpînire,
E nevăzut, e tainic, e moartea fără știre . . .

SAS

Preaînălțate [161] Doamne.

DRAGUL

Cu ce ochi mă privește!
De n-aș vedea nimica pe el eu îl văd totuși.
Ce [162] ascuțit dezgheață privirea-i pătimașă
Chiar bruma de pe ochii copilului din față! 37r
Sas, ai ureche bună . . . auzi tu *bine, bine*?
(El își [163] aține urechea cu nerăbdare, ca și cînd ar auzi [164] ceva)

S[AS]

Aud prea bine, [Doamne]

[DRAGUL]

N-auzi cumva un corn?
(apart) Cum aș putea eu oare diata s-o răstorn [165]?
N-auzi nimic? Dar spune c-auzi.

[SAS]

Nimic n-aud.

[DRAGUL]

Grozav, grozav. El poate e prins de pe acuma
Și gîtul lui cel fraged sub sabie e pus.
(strigînd) Sas! mergi de cheamă [166]-ndată pe Roman de-unde-a fi.

SAS

Nu te-nțeleg,
Pe Roman? Ce vrei, Doamne, cu Roman, nu cumva
Ți se încurcă limba, vrei să spui altceva?
Or ți-ai luat de samă . . . dar eu sînt [167] lîngă tine,
Lasă-l încolo, Doamne . . . nu e așa mai bine?

157. *inițial* Chilia-n mănăstire e locul care-l meriți 158. *inițial* Tu n-ai fost 159. *inițial* Se pare că în lutu-i șed numai cu chirie 160. *modificat din* Stăpînul 161 *după* M. Ta *șters* 162. *după* Privirea *șters* 163. *după* ascultă *șters* 164. *după* ar voi s[ă audă] *șters* 165. *inițial* A, de-aș putea îndată diata s-o răstorn 166. *inițial* Sas, tu cheamă *sau, poate*, Sas, tr[imite] 167. eu sînt *deasupra lui* Sas *șters*

38r

DR[AGUL]

Vere ! eu văd că ochii-ţi s-a cufundat în cap . . .
Din zi în zi slăbeşti tu şi eu vreau să te scap.
Eu îţi spun : fugi de-aicea, căci paşi-ţi sînt nesiguri,
Eşti galben ca şi ceara şi ochiu-ţi arde-n friguri,
Tu plănuieşti [168] o fărădelege . . . eu îţi spun :
Păzeşte-ţi capul, vere, căci tu . . . . tu eşti nebun.

S[AS]

De ce nu chemi pe Roman să-ţi vie mai degrabă
Să presupunem, Doamne, că mintea mea e slabă [169],
Dar tu eşti slab de oase, te ţii-abia-n picioare . . .
● sarcină grozavă nu ţi-i viaţa oare ?
Simţeşti poate sfîrşitul . . .

[DRAGUL]

Dar tot n-auzi nimic ?

[SAS]

Ce vrei s-auzi ? Vrun basmu voieşti poate să-ţi zic ?

[DRAGUL]

Da, da ! Spune-mi un basmu, cel al nevestii tale . . .
Frumos e basmul . . . e-n pilda chiar a Măriei Tale.

[SAS]
(tresare)

El ştie tot. Putere !

[DRAGUL]

Poţi spune în ce vremuri
S-a petrecut povestea, dar fără ca să tremuri.
39r Ea se petrece-acuma. Căci vremea e pe dos,
Cum este şi în basme. Ce-i sus coboară jos.
Cînd s-o vesti în lume că Sas e-n locu-mi Domn
Strămoşii mei, sărmanii, în vecinicul lor somn
Întoarce-s-or în groapă cu faţa spre pămînt,
Speriaţi de toate celea ce-n vremea noastră sînt.
Nu-i aşa vere dragă ? . . .

[SAS]

O, Doamne, cum să port
Acest glas slab şi rece, pe jumătate mort ?
Mantaua-ţi cade, Doamne, las' să te-nchei, să şadă [170],
Las' să te-nchei [171] . . .

[DRAGUL]

Coroana tu ai voi să-mi cadă.

[SAS]

O, Doamne, lasă vorba cu două înţelesuri,
Femeile-s deşerte şi pline de eresuri,
Dar cine ţine-n samă ce spun sau ce vor ele ?
Mă lasă să desfăşur minciunile acele [172].
Femeia, ca copiii, visează multe, zburdă
Să-ţi [173] spun eu toată taina.

168. *deasupra lui* Gîndeşti *şters* 169. *iniţial* E drept, mărite Doamne, că mintea [mea] e slabă 170. *iniţial* La gît să te-nchei, mantaua cade 171. *urmează* la guler *şters* 172. *iniţial* Las să-ţi spun toate, toate minciunile acele 173. *după* Las' *şters*

[DRAGUL]

Urechea mea [e] surdă,
Răcnește numai tare ca lumea să audă, 40r
Preaînălțate Doamne! De ce fruntea-ți asudă?
Ți-e frică, scumpe vere? De ce ți-e frică ție?

[SAS]

O, milostive Doamne, femeia-n nebunie...
Dar eu sînt cu credință, plecat îți sărut poala
(el îngenunche)
Tu vezi toate acestea cum le văpsește boala,
Iei altfel lucrul, Doamne, decum e [el]... Femeia [174]
Poate să spuie multe... Tu dă-mi diata ceea [175].

[DRAGUL]

Poftim.

[SAS]

S-ar fi putut să știu, stăpîne, că Bodei [176],
C-o singură a mînii trăsură de condei
A mînii aceștia, putea să fie-n locu-mi!
Pe-un negru muc de pană să fie pus norocu-mi?
Acuma însă mucul puternic de condei
Prin mîna-mi de aramă va trece mai întîi
Și eu știu scrie, Doamne, știu slovele să-nnod
Frumos în nume mîndru în ... [Io,] Sas Voievod.
Pe mîna mea acuma e dat Bogdan ... e colo, 41r
Nimica nu mai este al tău de-acum încolo.

[DRAGUL]

N-auzi nimic?...

[SAS]

Nu, n-aud *(încet)* Bogdan... c-un vîrf subțire...
Cu-acesta scap de dînsul întreaga omenire...
(s-aude glas de corn)

DRAGUL

A! în sfîrșit ... cum sună și cît de dulce sună!
(sperios) Nu-mi pare cumva numai, [și-]urechea [177] mea nebună
Ca din senin aude ce inima îmi cere [178]?
●! cine, cine-mi spune?... Auzi ceva, auzi vere?

SAS

Un corn ca orișicare ... răsună în pădure.

[DRAGUL]

E mîntuit... E cornul lui Decebal... Se-ndure
Părintele din ceruri și-l ducă pîn la capăt.
Cu steaua mea deodată de-acuma pot să scapăt
În noaptea asfințirii....

[SAS]

Vorbește într-aiurea,
Ce lucru mare cumcă de-un corn sună pădurea!

DRA[GUL] [179]

Diata dă-mi-o, [vere], s-o iscălesc în grabă [180], 42r
Să-i pun pecete ... mîna acum de tot mi-i slabă.

174. *inițial* Iei lucrul altfel lucrul, Doamne, de cum e[ste] ... Nevasta 175. *după* asta *șters după* inlocuirea *lui* Nevasta *cu* Femeia 176. *inițial* A! S-ar fi putut să cred stăpîne, ca Bodei 177. *deasupra lui* și mintea *șters* 178. *inițial* ⟨Din⟩ ca din senin aude aceea ce dorește 179. *in colțul din stînga sus al paginii este scris cu aceeași cerneală* Edip, *subliniat* 180. *inițial* Să fim ⟨prieteni⟩ amici, vere ...

[SAS]

(o scoate cu spaimă)

Nu-i iscălită? Nu sînt peceţi pe dînsa?... Iute[181]!

[DRAGUL]

Ce vrei tu, vere?... Noi nu ştiam ce iute
O să murim... Voit-am cînd viaţa mi se curmă
Să pun nume pe dînsa, suflarea cea din urmă,
Ceasornicul vieţii-mi cînd va voi să steie,
Căci moartea toate-n lume cu bine le încheie...

[SAS]

Un pas ... un pas e încă ... coroana, tronul am.

(ia pana-n mînă)

[DRAGUL]

Citeţ şi bine scrisă... *(o rupe)*

[SAS]

Ei vere! eşti infam[182].

(i-o aruncă la picioare. Iese.)

[SAS]

Ce? Ce? Văzut-am bine? Visez? A rupt-o-n faţă-mi!
O, suflete, te-nalţă, o inimă, îngheaţă-mi.
43r Ce-ţi[183] foloseşte ţie să îmbli căi întoarse,
Ce-ţi[184] foloseşte pînza de intrigi bine toarse?...
Ce nu mergi cale dreaptă?... Nu rumpi * cu braţ de fier,
Nu faci ca ziua de-astăzi la toţi [să] pară ieri?...
Şi zece luni de trudă şi ani întregi de chin
M-au folosit cu-atîta ... cu-atîta de puţin,
Pe cînd un vîrf de spadă, veninul, un pumnar
Mă scapă deodată de grijă, de amar...
Să mergem înainte cu fruntea descreţită,
Să tăiem tot în cale cu spada ascuţită...
Destul purtat-am masca. Sus inimă, jos mască[185]!
(s-aud rugăciunile la ieşirea sufletului)
Acela de acolo curînd o să sfîrşească.
(ascultă la uşă)
Ei, cîntă-mi[186], cîntă-mi, popo, mereu de ale tale:
Deşertăciunea lumii ş-a patimelor sale[187].
44r Colo în scrin, coroana ... să-i iau cheia din sin
Să văd cum mi-a sta mie... Cum stai închisă-n scrin
Vei fi văduvă astăzi de pletele-i cărunte[188],
Vei fi mireasă mine pe palida mea frunte[189].
(se duce-n odaie[190] la Vodă; Roman Bodei acopere tronul cu postav negru[191])

[SCENA VI]

(glasul lui PEPELEA *din sala de veseli)*

Prindeţi, neghiobi ce sînteţi, păharele cu palma!
Sărute-şi fiecare fetiţa şi să cîntăm de-a valma:
Chiu[192]! ce Domnie-aleasă, ce prinţi, ce[193] buni tovarăşi!
Le deşertaţi cu toţii ş-apoi le împlem iarăşi!
(călugărul[194] murmură rugăciunea tare)

181. *inițial* nu-i iscălită? Nu e pecete pe dînsa ... Iute, iute 182. *inițial* Vere eşti un infam 183. *în colțul din stînga sus al paginii, cu cerneală neagră,* Feindseligkeit, dușmănie, ostilitate, vrăjmășie 184. *după un început de vers abandonat* Să-ntinzi fire 185. *inițial* Deci purtat-am masca de miel ... Deci masca jos *apoi* jos uricioasa mască 186. *suprainterca lat* 187. *inițial* Deşertăciunea lumii! patimele sale 188. *inițial* Vei fi văduvă, scumpo! de fruntea-i [cea] cărunță 189. *inițial* pe strălucita-mi frunte 190. *după* casă *șters* 191. *urmează* și iese *șters* 192. *deasupra lui* Oh! *șters* 193. *după* și *șters* 194. *după* Popa *șters*

ŞTEF[AN]

Ei, m-a bătut la table... Norocul! N-am ce-i face.
Mi-e frig... De două zile n-am avut somn, nici pace.
Mi-e frig [195]...

[ROMAN]

Iată mantaua lui Dragoş... o îmbracă.

[ŞTEFAN]

Aşa e-n lume, unul pe altul se dezbracă, *45r*
Noi dezbrăcăm pe Dragul de bani şi [de] avere,
Luăm din toată casa ce sufletul ne cere
Şi biată moştenirea lui Dragoş chiar ca pleava...
Ştiu, de-o ajunge vîrsta [196] dintr-însa mult afla-va...
Ah! unde e Susana [197], la sinu-i să mă culce?
Somnul după beţie la ea...

ROMAN *(adînc)*

E lung!

ŞTEFAN

E dulce.
La mine vin! fetiţo,
Căci sînt un înţelept!

ROMAN

Hai, intră în cămara lui Dragoş, dormi în patu-i,
Te razimă de umăr...

[ŞTEFAN]

El unde-i?

[ROMAN]

La vînatu-i.

ŞTEFAN

2254

a Lui îi place s-aducă la vinaturi, *112v*
Eu să[— ′ —] fripte, ca inima * să-ţi saturi.
b Lui ... lui îi placc-n codru, iar mie lîngă cepuri, *113r*
Eu îmblu după fete, el ... îmblă după iepuri
Nu fete mari cinstite ... nu ai nici un ciştig, *112v*
Se spală-n două ape, nu-ţi ţin nici cald nici frig
Şi dragostea — ca braga, stătută şi dulceagă ...
Nicicînd fata cinstită, nicicînd nu mi-a fost dragă!
Ci fete ~
Aceste lucruri numai dau lumii acesteia *113r*
Şi haz şi nebuneală ... E vinul şi femeia,
Ş-anume vinul oricît greu, fata oricît de-uşoară,
Căci vinul greu e apa, iar gura fetei — moară;
Apoi [— ′ —] toate. [— ′ —], bărbaţi şi javre,
Cu toţi îşi duc grăunţii la moara de palavre.
Şi-oricum ar fi zicala, la urmă — tot aceea:
A popei este lumea, a dragului — fimeia.
Mă jur pe barba albă a sfîntului Ilie
Că nicăiurea fără conduri nu-i veselie.

195. *urmează* Roman *şters* 196. *după* m[are] *şters; între versuri* n-am ce-i zice *neînţelegrabil* 197. *după* somn[ul] *şters; o variantă a versului următor (630) figurează, ca încercare răzleaţă, pe* **57v**,— Un pui de somn pe-o coastă, mai-mur ... — E lung. — E dulce

ȘTEFAN

45r 635 E prost Bogdan al vostru ... nu știe să se-mbete
El la vînat de iepuri, noi la vînat de fete [198].

[ROMAN]

46r Hai, vino de te culcă...

[ȘTEFAN]

De dînsul nici voi să mă apropii :
Eu îmblu după vinuri, el îmblă după dropii [199]...
(El intră. Soldatul de gardă a sosit tocmai cînd el a intrat.)

[SCENA VII]

SAS
(intră)

Nimic ! nimic ! nu-i cheia ... abia [200] mai suflă încă,
640 O căutai în sînu-i cu așa groaz-adîncă,
Stins e-ochiul ... gura rece ... grozav și rece-asudă [201],
De recea lui sudoare mi-e mîna încă udă...
O, sufletul îmi arde... E groaza, este setea...
Ei ! să vedem odată coroana și pecetea.
645 Scrinul închis ? Cu spada să dau lacata-n laturi [202]...
Tu numai, cerc de aur, privirea mea o saturi [203]...
(Popa urmează. El sparge [204] scrinul.)
(Dibuie) Nu-i, nu-i coroana, pecetea, spada, tot,
Dar cui le-a-ncredințat el să [î]nțeleg nu pot...
(se-ntoarce ... vede tronul acoperit)
Dar cine oare [205] tronul cu negru coperi ? *(tună)*
47r 650 Ce tunet !
(din sala de banchet) Să trăiască Sas ! !
Aide, nu pieri !
Curaj ! Ce sînt acestea ? Nimicuri și eresuri [206]
Cu [207] care tu, pruncie, gîndirea mi-o împresuri !
Ca și cînd [ceru-n tunet] nu are altă treabă
Decît să împlinească ceea ce zice-o babă !
(popa cîntă)

BOGDANA
(ascultă)

655 Sînt rugăciuni, se cîntă [cînd] suflete [208] se sting.
Sas ! Sas [209] !

[SAS]

Bogdano ... oare pe tine te ating ?
Căci nu mai cred nimica ... coroana și postavul
Cel negru de pe tronu-i... Se pare că grozavul
Demon al sorții rele cu aripi negre trece
660 Prin zidurile-aceste [210]...

BOGDANA

O, mîna [ta] ! Ce rece [211] !

198. *inițial* Face vînat de iepuri și nu vînat de fete 199. *versurile 637—638 inițial* De dînsul nici te-aproii ; / Ce prost ! în loc de fete el îmblă după dropii 200. *după* și *șters* 201 *inițial* Și stins e ochiul și vînătă gura ... 202. *inițial* Ce *apoi* Închisă ? *apoi incercarea ulterioară, neintegrabilă,de a inlocui* lacata *cu* orice zăvor 203. *inițial* privirea-mi sat[uri] *apoi* privirea poți să-mi [saturi] 204. *deasupra lui* rumpe *șters* 205. *supraintercalat* 206. *inițial* eresuri și nimicuri 207. *după inceputul de vers abandonat* Ce-și bate cerul capul 208. *inițial* sufletele iese 209. *urmează* Bogdan *șters* 210. *inițial* Demon al sorții rele ⟨pătr[unde]⟩ atinge cu aripi reci / Văzduhul casei este ... 211. *în ms., ametric* O, mina ! ce rece !

[SAS]

Eu tremur, dragă, tremur întîia dată[-n] viaţă,
În inimă — scînteie, în mîni, în mîni am gheaţă. 48r

[BOGDANA]

Aide! Mergi înainte... Un pas, bărbate, încă!

ROMAN

Un pas şi vă înghite prăpastia adîncă. *(iese)*

BOGDANA

Bogdan e colo, colo, el doarme dus. Ei bine,
Vei suferi [212] să fie alăturea cu tine,
Ca tu să fii vătaful şi el să fie Domn?
Ce, scutură-te dară... Dormi? Dormi? Dar scoli din somn.

[SAS]

O, ochii tăi, Bogdano, mai bin' din frunte-ţi rupe-i,
M-au nebunit pe mine de am turbat ca lupii.

[BOGDANA]

Mergi înainte...

[SAS]

Da, simt că tu mi-eşti Domn.
Eu te urmez, dar totuşi eu te urmez ca-n somn,
Simt că l-a ta privire voinţele-mi sînt [sterpe],
M-atragi precum m-atrage un rece ochi de şerpe.
Fugi, fugi în lumea largă, nu vezi că nebunesc!
Eu te urmez, nebuno, şi totuşi te urăsc!

[BOGDANA]

Aide! Aide, ţi-e frică, aceasta-i tot, ţi-e frică! 49r
Bat vinele [213] în friguri, încolo n-ai nimică.
Vezi tu uşa aceea?... Acolo, după dînsa [214],
E piatra ce-ţi stă-n cale ... cu spada dă într-însa!

(Sas iese)

A! Bogdane, tu ram din viaţa mare,
Curînd şi nici o umbră trupina toată n-are.

SAS

(se-ntoarce)

Ca puiul unei paseri sub mîni mi se zbătea [215].

BOGDANA

Taci, taci! Ei, este gata [216]!... E mort ... dă-mi mîna ta!
Şi strînge-mă, şi strînge, să ştiu...

[SAS]

O! e grozav.

(popa cîntă)

Cum sta! Dormea [217] dus tare sub manta-i de postav,
Cu faţa spre părete, dormind pe coasta dreaptă [218].

[BOGDANA]

L-ai lovit în cea stîngă!... Aşteaptă, o, aşteaptă
Să văd [219]! *(aleargă în odaie)*

[SAS]

Ce are [220]? Mişcă încet buzele-i crude, 50r
Pătrunsă e de spaimă ... un sunet nu s-aude,
Mai albă, tot mai albă la faţă ea se face

212. *în ms.* Vei tu suferi 213. *iniţial* Îţi bat a tale vine 214. după dînsa *deasupra lui* se ascunde *şters* 215. *iniţial* Ca puiul unei paseri mi se zbătea sub mîni 216. *iniţial* Taci, taci! E gata? 217. *după* el cum? *şters* 218. *după* stînga *şters* 219. *urmează* şi *şters* 220. *iniţial* Ce are oare?

Privind cu ochii ţintă şi faţa-i piere. Tace.
Ea ar ţipa ... dar ţipetu-n pieptu-i se îngaimă
Pe mort cu ochi-l şoarbe şi moartă e de spaimă.

BOGDANA
(se-ntoarce)

Nu! Nu! Mă-nşală ochii. Şi într-aievea văd [221]:
Bogdan dormea acolo, la dînsul [222] mă reped
Şi cînd discoper manta ... cînd o descopăr! A!

SAS

Ce ai? Ce ai [, Bogdano]? Vino-ţi în mintea ta,
Grozav este aşa să-mplînţi în piept pumnarul.

BOGDANA

Dar nu-i Bogdan. E Ştefan... Ţi-ai omorît vlăstarul.
(Sas aleargă în fund. Cortina cade.)

145r

NUNTA LUI DRAGOŞ

În 3 acte

2254

ACT[UL] I

SCENA I E scrisă. Bogdan şi Veroni.

SCENA II Strolea curăţă armele. Ceartă cu boierul bătrîn. Scutierul Bogdan cere fata. Arhiereul din Rădăuţi.

SCENA III Eşarfa cu bourul [1]. Despărţirea de Veroni. *Să cer un semn, iubito. Nu vrei, copilă dragă.*

ACT[UL] II

SCENA I Arhiereul din Rădăuţi şi Bogdan Vodă într-o cîrciumă. Planul de-a-şi încerca iubita.

Pepelea şi consoţii. Scenă comică. Pepelea se-nvoieşte să joace pe Vodă.

SCENA II [2] Alegerea miresei. Pepelea joacă pe Domn. Bogdan pe un scutier. I se propune Veronii. Ea-ngălbeneşte şi cade leşinată.

Scena între Pepelea şi boierul din M[oara] G[uzanilor].

Arhiereul din Rădăuţi le spune tuturor boierilor că, spre a se încredinţa de a lor fidelitate, Vodă cere de la fiecare un ostatic la Curte.

ACT[UL] III

SC[ENA] I. Vin ostaticii şi văd pe Pepelea cu mătura-n mînă, îl salută. Scenă comică. Veroni îmbrăcată băieţeşte ca ostatic. Vrea să se despartă de Bogdan căci e fată săracă. **Nu astfel.**

Împăcare.

Vin delegaţiunile din toate părţile Moldovei. El le arată pe mireasa lui. Trîmbiţe. Capăt.

221. Şi într-aievea văd *deasupra lui* Dar nu, nu se poate *şters* 222. *deasupra lui* corpu-i *şters.*
1. *iniţial* Însemnul bou[rului] 2. *după* Scena II la Moara Guzanilor

[PERSOANELE]

BOGDAN-DRAGOȘ — STROLEA
BOIERUL DIN M[OARA GUZANILOR] — scutierul [3] b[oierului] d[in] M[OARA] G[UZANILOR]
SOȚIA LUI VERONI — ROMAN [4] BODEI
PAHOMIE arhiereul din Rădăuți — credinceriu [5] a lui Dragoș din Maramureș
PEPELEA — KADIUS [6] LADKI
solul [7] lui Vladislav Bassarab
Boieri. Meseni. Țărani. Copii de casă.

2275

[ACTUL I]

[PROLOG]

[ROMAN]
[(aparat)]

Cu tinerii nu îmblă el serile la mese [8], 50v
La vînătoare însă l-am cam văzut adese.
Biserica ! Tot merge, așa, din cînd în cînd,
Se poate că acolo, ori codrii străbătînd,
Să-i fi rămas cu sete [9] gîndirea la ceva.
O știu și eu aceasta ... e tînăr cineva [10] ...
Să [11] încercăm dar ... *[lui Bogdan]* Vodă voiește să te-nsoare 51r
C-o fată prea frumoasă ... boboc ...

[BOGDAN]

Ce zice oare ?
O, Roman, ai atîtea puteri pe lîngă tata,
Îl roagă dar să lese aceasta pe-altă dată.

[ROMAN]

Să-l rog ... Dar însumi, dragă, l-am sfătuit. Socot
Că nu vei sta-mprotiva de-a vrea.

[BOGDAN]

Nu voi ... nu pot.

ROMAN

Nu poți ... Atunci e alta ... Că tot te mai gîndești [12]
L-acea fetiță mică cu ochii îngerești [13]
Ce ai văzut-o-n strana acelei[a] biserici,
În sunet de organe și cîntece de clerici [14].
O văd parcă ș-acuma ... Sta în genunche, sfînt [15],
Iar părul peste spate ajunge la pămînt [16],
Prin cozile de aur se vede umăr, gît
Mai alb decît omătul ... „Ce te mai rogi atît ?"
Ai întrebat, Bogdane. Cu mînile unite
Ea te privi atuncea pin genele uimite,
Cu mîni așa de albe, degete subțirele [17], 52r
Unghii așa curate încît te vezi în ele,

3. *după* sluj[itorul] *șters* 4. *după* UN CREDI[NCIOS] *șters* 5. *modificat din* credincios 6. *după* Roman *șters* 7. *deasupra lui* trimisul *șters* 8. *inițial* Cu tinerii nu îmblă la banchete 9. *deasupra lui* poftă *lăsat nește rs* 10. *urmează un semn* F *de trimitere la continuarea de pe pag.* 51r 11. *după* la să-ncercăm ... *șters* 12. *al doilea hemistih inițial* Nu poți *apoi* De ce nu poți, mă rog *apoi* Desigur te gîndești. 13. *inițial* L-acea fetiță blîndă pe care-o întîlnești 14. *inițial* ⟨Prin⟩ În cintec de organe și mu[zică] de clerici 15. *inițial* Ea sta îngenunchează *apoi* ⟨Stătea⟩ Sta în genunchi, ruga * 16. *inițial* Iar părul ei de-aceea ajunge la pămînt 17. *versurile 22—23 inițial* Ea te privi atuncea privirile uimite / Cu mîni așa de albe, cu degete subțiri

Pe buze cu sfială, cu [18] focul în priviri,
[—⏑|— ⏑|—⏑|—], nici mare nici prea mică
La piept mai potrivită, la mijloc subţirică [19]
Aşa că de la mijloc şi pînă la picioare
Curată-i ca de ceară o albă luminare [20]
Cu buze ca rubinul ... obrazul gingaş, roş [21],
Un dulce întuneric în ochii sfiicioşi [22].
Ai prins-o de minuţe atît [de] reci şi mici [23]
Ş-o vorbă la ureche tu ai voit să-i zici.
Atuncea ea îţi zise „Bogdane, deşi prinţ,
Aici ne vede lumea ... m-auzi? ... să fim cuminţi".

[BOGDAN]
(îşi muşcă degetul)

E ea.

[ROMAN]
[(apart)]

Aha! începe să semene un pic [24].
O, lume! O [25],-nchipuire, cum nu eşti tu nimic!
În vrîsta lui descrie-i pe-oricine ... costelivă
Dar [26] mică, mare ... dragă-i? îndată-i deoprotivă
Cu ori[ce] frumuseţe. Pe cînd eu habar n-am [27]
Nici ce-i, nici cum o cheamă, de unde-i, din ce neam.
Citii alaltaseară acasă o poveste
Ş-am spus şi eu din carte c-aşa şi aşa este,
Deodată [28] cea din carte cu-a lui se şi asamăn,
Ca să vezi chiar se cere să fii bătrîn ori famăn.
[lui Bogdan] Tu mergi la ea deseară...

[BOGDAN]

Deseară? Ce vorbeşti?

[ROMAN]

(Aha! ea e departe) Deseară să porneşti
Am vrut să zic... Desigur că astăzi nu ajungi,
Sînt codri mulţi la mijloc şi drumurile lungi...

[BOGDAN]

Ah! o ştie ... ea este...

[ROMAN]

Grăbeşte [29] dar deseară
Căci ... deşi este-un înger, dar [30] poate ca să ... moară.

[BOGDAN]

Să moară? Ce spui, Roman?... O [31], pentru Dumnezeu,
Ce spui! De ce să moară...? Ea...

[ROMAN]
[(apart)]

De ce? Ştiu eu?...
Dar în sfîrşit, nepoate ... să spunem bunăoară
Că nu este bolnavă cum ştiu ... că n-o să moară...

18. *iniţial* Cu zîmbetul pe buze şi 19. *versurile 25—27 au rămas incomplete (lipseşte perechea versului 25, pentru rima la* priviri) *şi imperfect remaniate, cu o rămăşiţă de formulare abandonată (între v. 25 şi 26 se citeşte* Făr' de nici o noiţă, *cu evidentă referinţă la unghiile din v. 24), cu versul 26 rămas lacunar după două încercări nesatisfăcătoare:* Nici mare, nici prea mică, aşa de potrivită *şi* Aşa de potrivită, nici mare, nici prea mică *şi cu v. 27 încercat întîi în forma* Cu mijlocul subţire La piept ceva mai plină 20. *iniţial* Curată e şi fruntea ca şi o luminare 21. *iniţial* De ceară albă ... însă obrazul este roş 22. *deasupra lui* mînglioşi *apoi* ruşinoşi *lăsat neşters* 23. *iniţial* Ai prins-o de minuţe, mîni dulci şi reci 24. *iniţial* Aha! Ştiam eu, începe acuma să semene un pic 25. *deasupra lui* lume *şters* 26. *deasupra lui* Sau *şters* 27. *iniţial* Cu orice frumuseţe din lume. Habar n-am 28. *iniţial* Şi-odată 29. *sub* Grăbeşte *şters şi reluat pentru a marca schimbarea interlocutorului* 30. *deasupra lui* ea *şters* 31. *după* Dar *şters*

Rău e că [i]ți stă gîndul la dînsa [32]... dar se poate
Să împăcăm pe Vodă, să le-mpăcăm pe toate...

[BOGDAN]

Bolnavă Anna? *54r*

[ROMAN]

(Anna o cheamă) Tu i-ești drag [33]
(îl ia de braț)
Eu o cunosc pe Anna... Dar vezi, eu sînt moșneag,
Cam slab de cap ... deși aicea am multe șiretlicuri
Dar ținere de minte nu am... Orice nimicuri
Voi să le spui tu mie ... ca un șurub să facem [34]
Și orice-mprotivire în bine s-o prefacem,
Să-ți [fiu] eu — ai crezare — sfătuitor de taină...
Ei, dar [ce] floare [35] mîndră cusută ți-e pe haină?
Desigur de la dînsa [36]...

[BOGDAN]

Nu, nu... O [37] dată numa
Eu am vorbit cu dînsa de-atunci și pîn-acuma.

[ROMAN]

Acolo lîngă strană tu n-ai vorbit cu ea?

[BOGDAN]

Tu o văzuși acolo ... eu nu... O draga mea!
De-ai ști tu ce fumoasă-i, ce dulce e [38], ce blîndă!
Și cînd gîndesc ... bolnavă? O Roman! ce osîndă [39].

[ROMAN]

Dar nu-i bolnavă tare ... o doare capul... *55r*

[BOGDAN]

Dară...
Tu știi că de atîta ea poate ca să moară.

ROMAN
(rîde apart)
Ei! nu spun eu... Ia spune, Bogdane, cu temei
Cum s-a-ntîmplat în cale s-o vezi întîi și-ntîi.
(apart)
Acuma te aține, moșnege, să asculți
De îngeri fără aripi, ori de drăcșori desculți [40].

[BOGDAN]

O, fericirea-mi, Roman, ține de mult ... de-un an.
Castelu-i singuratec, în codrii cei de brazi [41] *56r*
S-oglindă-adînc în lacul cu repede talaz;
În vechea lui zidire mișcate tremur numa
Perdelele în geamuri ce scînteie ca bruma...
Străfulgeră în umbra-i a undelor bătaie
Ajunse-n a lor fugă de rumena văpaie

32. *inițial* Rău e că-ți este gîndul la dînsa 33. *inițial* Anna ... o știu că tu ești drag 34. *inițial* să facem un șurub 35. *inițial* Ce floare 36. *urmează* Nu *șters pentru a fi reluat în replica lui Bogdan* 37. *după* Eu am [vorbit] *șters* 38. *supraintercalat* 39. *pe p.* **54v**, [BOGDAN] O, eu am un plan / Am să sar fereastra ... [ANNA] Bun plan, eu nu zic ba, / Dar vezi tu ... planul are nițel cusur / Se poate să [i]ți rupi gîtul (Puteai să-ți fi rupt gîtul ...) [BOGDAN] O, nu, nu-l rup, mă jur .../ Ei da, acu se jură că nu și-a rupe gîtul, *versuri destinate unei părți rămase neredactate, situabilă între cea dintre Roman și Bogdan și cea dintre Bogdan și Ana cf. v. 136 (109—114) 137 și 304—308* 40. *versurilor 76—77 le corespundeau inițial 5 versuri:* Acuma te ațini, moșnege, de ascultă / Cîte-n lume și în soare *... le știu, le știu de mult: / Era o sară ⟨s[enină]⟩ lină ... era o zi cu soare .../ Era pe ulicioară ... în codru la răcoare? / Ia să vedem ce iese acuma la maidan / Ii, Doamne, ce-o să iasă de-*acuma* la maidan; *la formele intermediare și la cea finală s-a ajuns în urma unor remanieri făcute întîi cu creion negru, apoi cu cerneala textului, aceeași cu care sînt barate diagonal versurile eliminate; numai că în felul acesta* de-un an *din v. 78 nu mai rimează cu sacrificatul* maidan 41. *inițial* pierdut în lunci de brazi

A lunei ... ce pe dealuri frumoasă se iveşte
Şi muchi şi vîrfuri negre pe cer le zugrăveşte [42],
Muchi negre, uriеşe, ca puii [de] balaur [43]
Păzind în taina serii [44] comoara lor de aur,
Căci luna de jeratec prin ele cînd răsare
Comoară care arde vederilor se pare,
Iar lebedele albe pornind din negre trestii
Apar dormind uşoare pe faţ-apei acestei [45];
Cu aripele-ntins-ele o-mping, o taie [46]
În cercuri cari tremur şi-n brazde lungi, bălaie,
Iar purpura se mişcă de-al undelor cutreier,
În iarba cea înaltă suspină trist un greier
Şi vînătă e umbra şi rumenă e sara,
În farmecul naturii pare c-aud ghitara;
57r Văratec, caldul aer mă adormea cu zvonul;
Uimit, cu ochii ţintă, priveam atunci balconul
Ce-i încărcat cu frunze de spînzur prin ostreţe,
Liane înflorite cu fel de fel de feţe.
Deodată ... uşa sună ... un pas sfios [din fire]
Uscat foşnea [47] pe scînduri matasa cea subţire:
Prin flori s-arată albă, se-nclină peste gratii
Duioasa arătare a vecinic adoratei,
Iar luna, luna plină cu dulcea ei bătaie
Pe lac în lung durează o cale de văpaie,
Pe-o repede-înmiire de unde o aşterne,
Ea, fiica cea de aur a negurii eterne,
Şi, cum creştea lumina-i, creşteau şi văi şi dealuri,
Sub discu-i blînd [48] şi dulce stăpînitor de valuri.
Iar Anna, înmuiată-n lumina auroasă [49],
În părul ei cel galbăn sta naltă, mlădioasă,
Din teiul plin de miros flori îmi căddeau [50] pe creştet,
Frunziş purtat de vînturi zbura [51] pe valuri veşted.
Atunci ... în codrul vecinic [eu] cornu-mi las să sune,
Sălbăteciuni mulţime încep să se adune [52],
58r Din negrele ponoară prin valurile ierbii
Cu coarne rămuroase venea în cîrduri cerbii,
Iar caii cei sălbateci şi zimbrii zinei Dochii
Întind spre apă gîtul, la cer înalţă ochii...
Ea ascultа... deodată se repezi-n ietac [53]...
De dragă ce îmi este nu ştiu ce să mă fac [54].

*(sare * în braţele lui Roman)*

[ROMAN]
(apart)

N-am spus-o eu? Castelul? Vo moară cu guzani [55],
Iar cerbii, caii *, zimbrii *, vro turmă de cîrlani [56].
Lacul? O [fi] vro baltă ce mai n-o ai cunoaşte [57],
Din care toată noaptea îţi cîntă ... mii de broaşte.
Şi totuşi ce castele, ce cîntece-ndrăzneţe [58]
De inimă albastră... Ce foc! Of! tinereţe!

/(lui Bogdan)/

Ascultă-mă, Bogdane, ... aflai din oameni siguri
Că dînsa te doreşte şi-i bolnavă de friguri [59]

42. *iniţial* Şi muchile de stînce pe cer le zugrăveşte 43. *iniţial* ce par ca un balaur 44. *după* no[pţii] *şters* 45. *iniţial* Apar dormind din aripi pe faţ-ape-acestei 46. *iniţial* Cu aripele-ntins apa o-mping, o taie 47. *deasupra lui* suna *şters* 48. *iniţial* Sub bli[ndu-i disc] 49. *iniţial* Anna de-acea lumină *apoi* iar Anna sta-n lumină întreagă * 50. *în ms., dintr-o inadvertenţă metrică,* îmi căddeau flori 51. *deasupra lui* căddea *şters* 52. *iniţial* Mii de fiinţi la ţărmuri incep să se adune 53. *soluţie finală care poartă urmele indescifrabile ale multor şovăieli şi remanieri* 54. *deasupra lui* Deodată, ah, deodată ea iar intră în casă *şters* 55. *iniţial* Castelul? Sigur este vo moară de guzani *apoi* Castelul? E desigur vo moară cu guzani 56. *iniţial* lar cerbii cei sălbateci vro cinzeci de cîrlani 57. *iniţial* Iar lacul e vro baltă ce mai n-o ai cunoaşte 58. cîntece-ndrăzneţe *deasupra lui* ce lacuri, ce mîndreţe *lăsat neşters; versul următor începea cu* Ce cintec⟨e⟩ de ghitară *de asemenea şters în favoarea lui* De inimă albastră 59. *iniţial* Şi c-a căzut la friguri

Ea aiurează poate, chemîndu-te pe nume [60].
„Să te mai văd o dată ș-apoi ... să mor din lume" [61].
Se-ntîmplă tocmai bine că oamenii-mi trimit
Cu turme la văratec [62].

2254

[SCENA I]

[VERENA]

S-a dus ... o clipă numai și rămîn singurică, *113r*
Tare mi-i dor, o Doamne, și tare mi-este frică ...
Am să mă duc și astăzi să m-ascund după horn
Și iar s-ascult din codri duiosul glas de corn:
Prin blîndul acel sunet Prichici încet să toarcă,
Prichici, mîțul cel harnic și dragu mamei ... Parcă
Aud că în fereastră se bate ceva. Nu e.
O, luna dintre dealuri cît de frumos se suie
Și sufletul mi-l împle cu un dor mare ... mare ...
O, cum aș vrea acuma să rătăcesc călare
Ș-un an întreg acasă să nu mă mai întorn ...
Să sune peste vîrfuri [63] duiosul glas de corn:
Pierdută-n codru vecinic, în peșteri cu-adîncime,
Singură în pădure, să nu mă știe nime [64],
În părul despletit cu dulci flori de liliac [65].
Să toarcă lîngă mine Prichici — copil sărac
Și dragu mamei. Unde *** de izvoară
Să [66] văd că la picioare-mi în rotogoluri zboară
Și să gîndesc atuncea la frate-meu, la el,
Cu fața lui cea dulce, cu ochi mari — Floribel.
O Floribel, adesea din codri glas mă cheamă
Pe nume, — ades e glasu-ți, ades e cel de mamă;
Zvîrlind cu pietre-n rîul ce-n spume se înarcă
Eu să vorbesc cu mama, s-aud cuvîntu-i parcă:
„O, fata mea, închide și ușă [și] ferești
C-ades [vin] zburătorii cei falnici din povești
Și or să te răpească, ș-or să te ducă-n lume."
O, las să vie, mamă, dar nu ... acestea-s glume [67],
Să vie zburătorul, eu m-oi uita la el
Să aibă ochii mîndri ș-un glas ca Floribel.
Să-l despletesc, ce lung e așa, cînd îl desfac [68], *114r*
Și peste tot mi-l împlu cu flori de liliac,
Cu pieptene de aur și pe Prichici să-l țesel
Să văd cum dinainte-mi se zvîrcolește vesel ...
(ea se despletește)
Ciudat ... de-o vreme-ncoace nimic nu mai îmi place,
Mă supără tot lucrul și voi [69] să-mi deie pace
Cu toate ... vreau ca noapte și zi să mă-nchid leneș
În casă și, cu gîndul la împăratul Peneș.
Îmi place [î]naintea oglinzii să mă pling [70],

60. *inițial* Îmi spun că zi și noapte guriță nu-i mai tace *apoi* Ea aiurează poate ⟨zăcînd⟩ chemîndu-te cu dor 61. *inițial* Bogdane Aiurează: „Să te mai văd o dată și-apoi ... ș-apoi să mor. 62. *inițial* Ei vezi! Se-ntîmplă tocmai bine că oamenii-i trimit / Cu turmele-n văratec; *restul scenei n-a mai fost redactat și nici scena de legătură cu cea următoare, din care versul scris cu creionul pe* **57v** *este poate un segment izolat, referitor la înfățișarea, de data aceasta diurnă, a castelului Annei:* Ce pintre codrii negrii viu ⟨luminat⟩ poleit de soare; *cf. și nota 39* 63. *cu cerneală violetă deasupra lui* capu-mi *lăsat neșters* 64. *versurile 13—14 sînt precedate de o încercare abandonată:* O noapte, dulce lună, ce nu mă iei cu tine ! ... / Să merg, să merg în lume prin vechile ruine / Să șed cu singurică, să nu mă știe [nime] 65. *după versul* Astfel eu, despletită, cu flori în păr *șters* 66. *modificat din* Ce * 67. *inițial* acestea îmi par glume; *modificările cu cerneală violetă* 68. *inițial* Să-mi despletesc, să-l pieptăn, să-l desfac; *modificările cu cerneală violetă* 69. *cu cerneală violetă deasupra lui* vreau *lăsat neșters* 70. *inițial* să mă duc; *v. 39—44 sînt adăugate ulterior pe margine*

Să-mi arăt singur * limba și-n brațe să mă string
Și să-mi dau o guriță ... să strig ... [așa, în șagă]
„Verena, ești frumoasă, Verena, îmi ești dragă"
Ș-apoi s-alerg prin casă cu mine în hîrjoană,
Iar pe Prichici atuncea să-l iau *** la goană.
(răsună cornul ; ea stinge lumina).
O, tu! răsună numai și sufletu-mi răpește
Simt[71] inima în pieptu-mi cum tremură și crește
O, cine ești, pierdute, tu, glas prea mîngîios
De ce nu suni tu vecinic, și vecinic tot frumos[72]?
(luna bate tare ; ea deschide fereasta)
Peste vîrfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin[73]
Mîngîiosul corn răsună ...
Mai departe, mai departe,
Mai încet, tot mai încet
Sufletu-mi nemîngîiet
Întristînd adînc, de moarte[74]*!*
De ce taci cînd fermecată
Eu spre tine (mă) întorn[75]*...*
Mai suna-vei, dulce corn,
Pentru mine vreodată?
(ea rămîne-n lumina lunei și-și despletește visătoare părul ; cornul sună mai aproape[76]*;*
s-aude un glas rugător)

[BOGDAN]

Verena!

[VERENA]

A!

[BOGDAN]

Verena!

[VERENA]

O, dulce, dulce glas ...
Să nu răspund nimica, să văd ce va mai zice[77] ...

[BOGDAN]

O[78]! n-asculta de mine căci nu am mintea-ntreagă.
Vezi[79]! Vorbesc într-aiure — Verena! îmi ești dragă!

[VERENA]

115r *(ea se retrage din fereastă)*
Ce dulce glas mai [are] — e glas de zburător.
(deodată s-arată Bogdan în fereastă — ea fuge[80] *după horn)*
De aș țipa el fuge[81] ...
(se uită la el pe furiș)
Păcat! și nu mă-ndur
(ea s-a-ntors cu spatele spre părete și s-a ascuns
fața[82] *de sobă, ținîndu-și mîna la ochi)*

71. *scris cu cerneală violetă peste O,* simt 72. *inițial* O, cine ești, pierdute și mîngîioase glas / De ce nu suni tu vecinic, ah, vecinic [tot frumos] 73. *în dreptul v. 50—51 varianta* Apa-și bate valu-n vad / Și din rariștea de brad 74. *în dreptul v. 55—56 varianta* Sufletu-mi e mîngîiet / În adîncu-i dor de moarte 75. *inițial* Inima la tine-o-ntorn, *modificat cu cerneală violetă* 76. Cornul sună mai aproape *intercalat ulterior cu creion negru* 77. *Acest început de scenă este schițat pe marginile filei, cu cerneala violetă de mai tîrziu, în alt ton:* [BOGDAN] Verena! / [VERENA] *(Deodată devine serioasă)* Cine ești tu? Ce vrei? / [BOGDAN] Numai, ia, pe Prichici / [VERENA] *(oftînd)* De-ar fi numai atîta. Dar 78. *după* Verena! nu m-auzi tu *șters* 79. *după* Sînt aiu[rit] *șters* 80. *varianta* ea țipă *nu a putut fi reținută din rațiuni contextuale* 81. *pasajul are multe ezitări* strig[ă] *apoi* țip[ă]) *și chiar un vers anterior neterminat și supranumerar* Să strig! o, suflet,tremuri *marcat și el de încercări șovăielnice de remaniere* Să strig acuși strig *apoi* Să strig! o, suflet[e], cum tremuri 82. *după* capul *șters*

BOGD[AN]

Verena! N-am vrut, dulce copilă, să te sparii,
Dar vezi! d-aceea acuma eu ocolesc stejarii
Și vecinic înainte-mi tu treci ca un năluc ...
O, mult îmi ești tu dragă. De viu eu mă usuc
După a ta ființă ... Îmi[83] ard ai mei rărunchi;
Un om pe care nu-l știi te roagă în genunchi
Nu să-i zîmbești, nu, scumpă, să ai de dînsul milă,
Dar să-l privești o dată, să cauți fără silă ...

VER[ENA]

O, ce frumos se roagă!

BOGDAN

Verena, nu știi, muză[84], cît tu de scumpă-mi ești
Și tu n-ai măcar milă la mine să privești
Nu vrei măcar tu mîna de pe-ai tăi ochi să iei
O! nu, nu-ți fie teamă[85], căci sîntem singurei
Și eu nu-ți fac nimica, tu numai îmi ești dragă.

VER[ENA]

El a venit la mine — și asta-i pare șagă.

BOGD[AN]

Ia mîna de la frunte, te rog, te rog preamult

VER[ENA]

(Își întoarce[86] capul iute [de la] sobă și-și lasă mîna-n jos)

BOGD[AN]

(Îi sărută cu înfocare mîna pe care a lăsat-o-n jos
și pe[87] care ea[88] voiește s-o retragă)

VER[ENA]

A pus mîna pe mine ... acuși țip ...

BOGD[AN]

Vezi ... Ascult,
Să-mi spui o vorbă numai — și tu nu-mi spui nimic
(el o aduce-n avanscenă încet, trăgînd-o de mîna dreaptă;
ea-l urmează cu spatele-nspre el și ținîndu-și șorțul cu mîna stîngă la ochi.)

B[OGDAN]

Verena, mă privește ... De ce? Măcar un pic. *116r*

V[ERENA]

(se uită c-un fel de frică)

O, ce frumosu-i ...

B[OGDAN]

Venera! dulce înger,
De-ai știi [tu] cum în suflet și-n inima mea sînger
După a ta privire, dup-a ta dulce față
Tu te-ai uita la mine și nu cu ochi de gheață,
Căci nu poți ști, copilă, ce-adînc, adînc mi-e[89] dorul
Și cum în minte-mi vecinic îmi șmotruiesc * amorul,
Căci somnul fuge-n lume cînd ochii mi-i închid
Și zi și noapte tremur și vreau să mă ucid.
Nu știi ce-amar e focul acestei crude patemi
Și cum gîndirea morții în veci în minte bate-mi,

83. *după* Durere *șters* 84. *inițial* Verena, nici ai c[rede] 85. *inițial* O, nu-ți fie rușine 86. *după* lasă [mîna-n jos] *șters* 87. *supraîntercalat* 88. *supraîntercalat* 89. *inițial* e

Verena, și tu toate c-un zîmbet poți să stingi
Văd, te [90] pătrunde mila de tu, Verena, plîngi;
O, lacrima ta dulce e pentru mine miere,
O, de ai ști gîndirea-mi cum tremură și cere!

VER[ENA]

Ce vrei? Ce poate-o slabă copilă de nimic?

B[OGDAN]

Vorbește, o, vorbește, *(zîmbind cu lacrimi)* tu nici nu știi ce-ți zic,
Și că n-o știi aceasta, de-aceea îmi ești dragă.

VER[ENA]

O, doamne, ce nebunu-i. *(rîde)* Ce vrea el de la mine?

B[OGDAN]

Știi tu [ce] de la tine eu cer ... te cer pe tine;
De nu-mi vei spune-o vorbă cu gura ta de prunc
Să știi că din fereastă-n prăpastie m-arunc ...

VER[ENA]

O, să n-o faci aceasta! E un păcat prea greu ...

B[OGDAN]

Și vezi! toate atîrnă de la cuvîntul tău.

VER[ENA]

Ce vrei să-ți spun [eu oare]?

B[OGDAN]

Sînt pe al morții prag:
Gîndește, trei cuvinte îți cer să-mi spui: „mi-ești drag".

VER[ENA]

O! n-o spun niciodată ...

B[OGDAN]

Atunci m-arunc ...

VER[ENA]

Sărmanul!

117r

B[OGDAN]
(urcă fereasta)

Adio dar, Verena! nu ne-om vedea în veci.

VER[ENA]

Stăi *(el se-ntoarce)*. Vino-ncoace-aproape ... să ți-o spun la ureche:
Mi-ești drag! Destulu-i?

BOG[DAN]

Destul. Acum însă, că am ajuns aici,
Voi tu să-mi spui [91] [anume] ca cine îți sînt drag?

VER[ENA]

Ca Prichici.

BOG[DAN]

Cine-i Prichici?

VER[ENA]

Prichici-i...

90. *după* că *șters* 91. *după* acuma *șters*

BOGD[AN]

Dar cine este?

VER[ENA]

Miț.

BOG[DAN]

Verena! Numa-atita iubire să-mi arăți!

VER[ENA]

Atita.

BOG[DAN]

De ce, scumpă?

VER[ENA]

Pe Prichici îl bat bine,
De-aș[92] putea, ca pe dînsul te-aș bate și pe tine
Așa[93], că tu mă sparii ... să vii noaptea aici!

BOGD[AN]

Ai[94] drept! Ai drept ca astfel, iubito, să mă certi,
Vezi, te rog în genunche ca să mă ierți ... mă ierți?

VER[ENA]

Da.

BOGD[AN]

Știi tu-nsă, Verena, cum oamenii se-mpacă?

V[ERENA][95]

Nu știu.

BOGD[AN]

Ei se sărută[96].

V[ERENA]

Nu știu.

BOGD[AN]

Ei, să[-ți] arăt? Oleacă.
Tu mi-ai[97] da voie oare ca să-mi iau o guriță?

VER[ENA] *118r*

(speriată)

Nu ... nu ... Vezi acuma te rog eu ... o, nu cere ...

BOGD[AN]

De[98] ce?

VER[ENA]

E așa prost lucru ...[99]
Să te lovești atuncea nas în nas

BOGD[AN]

O, nu așa, Verena, nu-i așa cum crezi tu.
Vrei să-ți arăt? ... *(o-mbrățoșază)* Pe brațu-mi tu lasă-ți capu-acu
Și-nchide ochii, iaca! așa! *(o sărută)*

92. *după* Ș-așa gîndesc *șters* 93. *inițial* C-așa 94. *după* Iubește-mă, copilă, numai ca pe Prichici *șters, astfel că versul rămîne fără pereche la rimă* 95. *după* BOG[DAN] *șters* 96. *deasupra lui* Nu știu *șters; este repetată din inadvertență replica Verenei* 97. *în ms.* BOGD[AN] Tu! N-ai vrea 98. *după* E a[șa prost lucru] *șters; este anticipată din grabă replica Verenei* 99. *vers lăsat neterminat*

VER[ENA]

O ! lasă-mă[100] în pace !
Ce rău îmi faci !

[BOGDAN][101]

Iubito ! Ce rău aceasta-ți face[102] ?
Cum sînt eu oare-n stare să-ți mulțămesc.
(Ea plînge și s-ascunde după sobă)
Verena, tu te superi — și eu, eu pătimesc
Căci plînsul tău mă doare mai mult decît [pe] nime.
Vrei să mă duc ? Ei bine, mă duc.

VER[ENA]

Te du.

BOGD[AN]

Copilă !
Nu mă privești cu spaimă și nu îți fac eu silă ?
Și de[103] mă duc nu ai tu vrun dor ca să mi-l spui,
Căci dorul tău poruncă *.

VER[ENA]

(incet)

Nu spune nimărui !

BOGD[AN]

Ce să nu spun drăguță ? Că ți-s drag ca Prichici ?

VER[ENA]

A fi[104] ? ... Că astă noapte tu te-ai suit aici.

BOGD[AN]

Mă duc ... Ce dragă mi-ești tu ! Dar eu, eu ție oare ?

VER[ENA]

Și tu mie.

BOG[DAN]

(Și-ntinde brațele)
Verena, cit, cit ?

VER[ENA]

(ea s-aruncă-n brațele lui)
[O], tare, tare !
(Perdeua cade)[105]

2275

[SCENA I]

[ANNA]

60r S-a dus.
(Ascultă la ușă)
O clipă numai ... apoi ... iar singurică.
Mi-e dor ... așa îmi este de dor încît mi-e frică.
Ah ! iarăși toată [noaptea], ochind de după horn,
Am să ascult din codri duiosul glas de corn ;
Atunci Prichici, motanul, încet are să toarcă,

100. *inițial* O ! lasă, lasă ! 101. *in ms. din inadvertență* VER[ENA] 102. *inițial* Iubito ! să nu fii mînioasă 103. *după* mă *șters* 104. *deasupra lui* Da ... și *șters* 105. *întreaga pagină este barată în diagonală cu o linie de cerneală violetă*

Prichici, motanul harnic și dragu' mamei ... *(sperioasă)* Parcă
S-aude în fereastră că bate ceva ... *(se uită)* [106] Nu e ...
O, luna dintre dealuri cit de frumos se suie
Și sufletul mi-l împle de-o jale [107] mare ... mare.
Aș vrea acum prin codri să rătăcesc călare,
Un an întreg acasă să nu mă mai întorn ...
Să-mi sune peste vîrfuri duiosul glas de corn.
(pauză)
Mama îmi zice: „Fată, închide ușă, ferești,
Ades vin zburătorii cei falnici din povești
Și pot să te răpească, te duc departe-n lume."
(îndărătnic)
„O las' să vie mamă ... Dar nu ... acestea-s glume."
„Și — zice mama — foarte frumoși sînt, la vorbire
Ei au [un] farmec * care te împle de răpire;
Dar — zice mama — daca te va cuprinde bine
Din [108] cap îți scoate ochii și sîngele din vine." 61r
Aș! toate aste vorbe îmi par niște povești —
Mai știi, adevărate pot fi, să te gîndești!
(începe a-și despleti părul)
Și despletitul ăsta! *(se uită la păr)* Ce lung e de-l desfac;
Cumu-i să mi-l acopăr cu flori de liliac? ...
(s-așază pe scaun, unește mînile)
Ciudat! De-o vreme-ncoace nimica nu-mi mai place,
Mă supără tot lucrul și voi să-mi deie pace,
Ci singură-n odaie să mă închid și leneș
Să visez zi și noapte ... la ... la-mpăratul Peneș.
(pauză)
(parc-ar vorbi cu mumă-sa [109])
Să-mi scoată ochii mie? Îndată mă bocesc!
(se uită-n oglindă)
● ! ochii mei sărmani ... dar eu, eu vă iubesc.
(vorbind cu chipul ei din oglindă)
Anna ... răspunde-odată ... Frumoasă ești, mi-ești dragă.
Tu! tu ești fata mamei ... dar minte n-ai întreagă ...
(răsună cornul în pădure; ea ascultă, apoi stinge lumina)
O, tu! răsună numai și sufletu-mi răpește, 62r
Simt inima în pieptu-mi cum tremură și crește
Dar cine ești, pierdute corn blînd și mîngîios,
De ce nu suni tu vecinic? Și vecinic tot frumos?
(Luna bate tare. Ea deschide fereastra.)
Peste vîrfuri trece lună,
Codru-și bate frunza lin,
Dintre ramuri de arin
Mîngîiosul corn răsună.

Rătăcit, nemîngîiet
Ca un suflet fără parte,
Mai departe, mai departe,
Mai încet, [tot] mai încet.
(cornul tace)
De ce taci cînd, fermecată,
Eu spre tine mă întorn?
Mai suna-vei dulce corn
Pentru mine vreodată?
(Ea rămîne-n lumina lunii și-și despletește visătoare părul; 63r
S-aude un glas sub fereastă, încet)

106. *deasupra lui* ride *lăsat neșters* 107. *inițial* cu un dor 108. *după* Din *apoi* În *sau* Î[ți] *șters* 109. *deasupra lui* cineva *lăsat neșters*

GLASUL

Anna !

[ANNA]

(speriată)

A, m-a chemat pe mine ... să strig pe mama.

GLASUL

Anna !

(Sună cornul de-aproape, însă încet)

[ANNA]

Mi s-a părut ... E cornul ... *(Își pune mîna la cap)*
Îmi arde fața ... geana ...

GLASUL

Anna, stai, nu te duce, înger al mîngîierii !
Tu m-ascultai ... ei bine, eu vin ... să nu [110] te sperii !
Așa-i că nu strigi [111] ?

[ANNA]

O, glas dulce, ferice [112] !
Să nu răspund nimica ... să văd ce va mai zice ...

GLASUL

Tu, floare dintre codri și stea pe-aceste văi !

[ANNA]

64r E zburător ! desig ... [113]
(Ea se retrage de la fereastă. Deodată s-arată
Bogdan în fereastă, eu țipă-ncet și fuge după horn)
Ah !

2257

243v [BOGDAN]

O, nu fugi, stai, stai !
Anna, ierta-vei oare că eu am cutezat
Să viu acuma, noaptea ... poate te-am speriat,
Dar vezi ... că în genunche eu [114] cad naintea ta
Și, de ți-oi spune [oare] de ce, mă vei ierta ?
O ! nu privi în laturi și vezi-mă pe mine :
Pot crede că în viață mă vei iubi pe mine ?
Ascultă. Tu, gingașă ca floarea de cireș,
Ce soarte te-a pus oare în calea mea să ieși,
Să treci ca și o mîndră crăiasă din povești,
C-o singură privire să-mi spui ce dulce ești ?
Căci dulce ești ... Și să te pierd chiar eu [115],
Pe tine, o, mireasă a sufletului meu ?
Cu jalea vieții mele eu singur să mă cert
Tînzindu-mi după umbra-ți eu brațele-n deșert ?
O, nu ! Tu nu vrei ... o, spune-o că nu vrei ...
În ochii tăi cei mîndri eu ... eu văd milă-n ei !

ANNA

242v Ce dulce se mai roagă ... dar ce vrea de la mine ?
Tu ... ce pot face oare ca să te scap pre tine,
Căci e păcat ... ești tînăr ... deci spune-mi în credință [116]

110. *după* te *șters* 111. *inițial* Așa-i că nu-ți e frică ! Să nu strigi ! 112. *inițial* Dulce glas ferice ! 113. *supraintercalat* 114. *supraintercalat* 115. *al doilea hemistih inițial* Acuma * o să-mi ...*** *** 116. *inițial* Căci e păcat ... ești tînăr ... nu ești urît ...

Ce mare rău, ce umbră pe tine te-amenință?
Vezi tu ... Ți-oi fi o soră. Vrei? Mă primești ca soră?
O, da, poate * te apăr de răul tuturora
Dar ce pot, biată fată ... ce vrei tu[117] de la mine?

[BOGDAN]

Ce vreau?... O, mai întreabă!... Eu? Eu te voi pe tine.

[ANNA]

Pe mine?... Sînt a mamei ...

[BOGDAN]

O, fii, nu zic nimic,
Să *fii* a mamei, Anna, dar și a mea un pic.

[ANNA]

A ta? Cum? *241r*

[BOGDAN]

Anna, să mă iubești.

[ANNA]

Ei bine[118],
Eu te iubesc ...

[BOGDAN]

Tu ...! Anna, dar știi tu oare bine
Ce spui?

[ANNA]

Ce spun? Ce vrei tu să-ți spun ... că te iubesc?

[BOGDAN]

O, nu! Ea nu-nțelege ... vrea să înnebunesc[119]
De fericire, *** de nevinovăție
Ce spune că iubește și nici ce e nu știe.
Dar de-oi muri, Anuță ...

[ANNA]

Să mori, să mori, ce [s]pui[120]?
Această vorbă tristă eu voi să n-o mai spui,
Urită este vorba.

[BOGDAN]

Doar dacă mă[121] iubești:
Doar de nu mă iubești să știi că mor[122].

2275

BOGDAN

O! nu fugi ... Stai! Stai! *64r*

ANNA

Să țip, să se trezească toți cei de primprejur[123]
(Ea s-a ascuns cu spatele spre părete și și-a ascuns fața de sobă, ținîndu-și mîna la ochi)
Dar de-oi țipa ... el piere[124]. *(se uită la el pe furiș)*
Păcat! și nu mă-ndur.

117. *inițial* ce pot eu 118. *inițial* Dar bine 119. *vers scris ulterior cu creion negru în loc de* O, Doamne-n ceruri, Doamne, dar vrei * să-nnebunesc? 120. *urmează începutul de vers anulat* De ce să mori tu oare? 121. *supraintercalat* 122. *vers evident provizoriu (ametric, fără rimă la cel anterior), scris în momentul abandonării variantei, din al cărei total de 3 pagini prima* **(243v)** *este anulată printr-o linie verticală trasată cu aceeași cerneală violetă* 123. *după* Cum tremur? Țip o dată *șters* 124. *deasupra lui* fuge *șters*

BOGDAN

Anna ! ierta-vei oare că eu am cutezat
Să vin acuma noaptea ... și tu te-ai speriat ;
Dar vezi că în genunche eu cad naintea ta ...
Și de ți-oi spune oare de ce, mă vei ierta ?
O, nu privi în laturi, asupra mea privește !
Pot eu spera ? ... O, farmec [125] ... mă răpește !
65r Tu ești așa de albă ca floarea de cireș
Și soarta mea te pusă în calea mea să ieși,
Să treci ca o ușoară crăiasă din povești
C-o singură privire să văd ce dulce ești [126],
Căci dulce ești ... De-atuncea eu te visez mereu,
Tu, gingașă mireasă a sufletului meu,
Cu pustiirea vieții-mi de-atuncea eu mă cert
Și-ntind ca dup-o umbră eu dreapta în deșert.
O, spune-mi, spune numai că moartea mea n-o vrei,
Degeaba nu au ochii atita milă-n ei [127] !

ANNA

O, ce frumos se roagă, deși nu-l înțeleg :
Ca dintr-o aiurare nimica nu aleg. [8]

BOGDAN

O, tu ești Dumnezeul și viața vieții mele,
Tu-mi ești în lumea asta ca soarele prin stele,
C-un zîmbet, cu o vorbă arată-mi a ta milă ...
Să te iubesc atîta ... nu e păcat ... copilă !
66r Pe maică-mea sărmana atîta n-am iubit-o
Și tot, cînd cu țărîna pe ea [au] coperit-o,
Părea că lumea-i neagră și inima-mi se rupe
Și în pămînt alături doream să mă astupe [128] ;
Cînd clopotul veciei plîngea-n a lui aramă
Eu, rătăcit la minte, strigam : „Unde ești mamă ?"
Priveam în fundul gropii și lacrămi curgeau riu
Din ochii mei nevrednici pe negrul ei sicriu,
Nu știam ce-i de mine și cum pot să rămîn
În lume-atît de singur și-atîta de străin,
Aș fi răcnit, dar glasul mi se-neca în gît ...
Dar ca de-a ta iubire eu tot n-am plîns atît.

ANNA

Sărmanul ! cine știe de cînd e mort ...

[BOGDAN]

Cum ești !
Nu ai atîta milă la mine să privești ;
Ia-ți mîna ta cea scumpă de pe [scumpi] ochii tăi,
Nu-ți fie-atît de teamă, căci sîntem singurei
Și eu nu-ți fac nimica, tu mi-ești așa de dragă ...

[ANNA]

67r Să-mi scoată ochii, ochii [129], să nu văd viața-ntreagă ? ...

BOGDAN

Ia mîna de la frunte, te rog așa de mult !

125. *după* doamne *șters* 126. *inițial* C-o singură zîmbire să-mi spui ce dulce ești ; *deasupra stînd încercate două versuri cu altă pereche de rime :* Cu ochii tăi, un ... de lacrimi și de foc / ⟨De tremurul⟩ Pe-al genei [tale] tremur e viață și noroc 127. *se vede schițată ușor cu creionul negru și abandonată o încercare de a remania versul :* Că nu au ochii degeaba atîta milă-n ei 128. *inițial* Părea că lumea-i neagră și inima îmi crapă / Și aș fi vrut cu dînsa ca să mă puie-n groapă ; *remanierea a fost operată cu creion negru ; înainte de* alături *figurează* cu dînsa *pus în paranteză* 129. *deasupra lui* Doamne *șters*

ANNA

(ea-şi întoarce capul iute spre sobă şi lasă mîna-n jos;
Bogdan [îi] sărută mîna; ea vrea să şi-o retragă, dar el n-o lasă)
A pus mîna pe mine ... acuşi ţip.

BOGDAN

Te ascult ...
Să-mi spui o vorbă numai ...tu? tu [130] ... nu-mi spui nimic.
(el o aduce încet în avanscenă trăgînd-o de mîna dreaptă...
ea-l urmează ţiindu-şi şorţul la ochi cu stînga)

[BOGDAN]

Priveşte-mă încalte ... De ce? Măcar un pic.

ANNA

(Se uită cu sfială şi frică)
O ce frumos şi tînăr ... Păcat ... Dar cum te cheamă?

BOGDAN

Bogdan!

ANNA

Bogdane, cum se poate de tu nu ai maramă *68r*
Pe ochi ... Rogu-te [131] spune-mi ... tu ai murit de mult ...?

BOGDAN

[(apart)]
Ciudat! Doarme [132], visează ...? Ce vis ... s-ascult, s-ascult.
(lămurit la ureche)
Dar n-am murit ...

ANNA

(zîmbind)
Aşa e! de-a pururi tăgăduiţi ...
Ei bine, te-ntreb altfel ... Demult ai adormit?

BOGDAN

Doarme, desigur doarme ... Dar spune-mi, Annă dragă ...
Visezi frumos acuma [133]?

ANNA

Visez, da! *(oftează adînc)* ... noaptea-ntreagă
Dă-mi mîna! Îţi e sete ... Ca să trăieşti o noapte [134]
Îţi trebuie mult sînge să bei ...

[BOGDAN]

Ce taină-n aste şoapte ...
A adormit de spaimă ... mă crede zburător,
Sau vrun strigoi ... O, Doamne! *69r*

[ANNA]

Tu n-o să mă omori
Cu totul? ... Mă laşi încă să mai trăiesc o zi?...

[BOGDAN]

[(apart)]
Nu ştiu: s-o las să doarmă ... să-i zic a se trezi ...
O, capul meu ...
[(Annei)] Ascultă, nu voi să te omor ...
Dar cine se îndură s-omoare-aşa-odor ...?

130. *suprainterealat* 131. *după* Mi-i [spune] *şi* Şi spune-mi de[mult] *succesiv şterse* 132. *după* Visează poate *şters* 133. *urmează* frumos? *şters* 134. *după* un ceas *şters*

ANNA

(cu bucurie)

Nu? nu? Ce vrei atuncea? Vin mai aproape-așa!
Și spune-mi la ureche ...

BOGDAN

(s-apropie de dînsa și vorbește lămurit ca și cu un dormind)

2306

108r [BOGDAN]

Ce voi? Dar ce *n-aș* vrea?
Aș vrea să am pămîntul întreg în stăpînire[135],
De vorba mea s-asculte întreaga omenire,
Să grămădesc în juru-mi palate și cetăți,
Grădini cu mii de flori pe rînd să înflorească,
Cînd roadele într-una s-or coace în alta să dea muguri,
Tot ce-a lucra putură ciocane, dalte, strunguri,
Tot ce încîntă ochii și suflet, frumusețî,
Tot ce pămîntul are și marea [mai] de preț
Grămadă să stea toată la mine în comori
Și cînd voi trece mîndru, puternic, zîmbitor,
Un[136] împărat ... pe frunte purtînd [mîndră] coroană
Să-ngenunchez la tine așa ca la icoană
Și, arătîndu-ți toată averea fără samă,
Să-ți zic: ,,Ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă.''
Ca robul[137] cel din urmă să fiu pe lîngă tine,
Dar să mă bucur veșnic de dragile lumine
Din ochii tăi, cum sfinții privesc pe Dumnezeu[138]...
Au mai lăsa tu, Anna, să te privesc mereu?...
Și dac-ai zice ba nu, n-ai[139] vrea să mă privești,
Eu m-aș ucide, ⟨ție lăsîndu-ți [să trăiești]⟩[140]

[ANNA]

Simt, simt ce[141] zici

2275

69r Ce voi? Dar ce n-aș vrea!
Aș vrea să am pămîntul întreg în stăpînire,
De vorba mea s-asculte supusa omenire,
Să am multe palate, grădini, comori, cetăți,
În aur să lucească împărătescu-mi jăț,
Tot ce încîntă ochii cu mii de frumusețî,
Tot ce pămîntul are și marea mai de preț
70r Grămadă să stea toate la mine în comori,
Să trec prin ele mîndru, puternic, zîmbitori,
Să fiu frumos ca ziua, stăpîn al lumii-ntregi,
Nemuritor ca ***[142] ș-un soare printre regi;
Și raze să reverse din frunte-a mea coroană
Apoi să cad naînte-ți așa *(îngenunche)*, ca la icoană,
Și, arătîndu-ți toată averea fără seamă,
Să-ți zic — ia-le pe toate, dar și pe mine ia-mă.
(Anna oftează adînc)
Ca robul cel din urmă să fiu pe lîngă tine,
Dar să mă-mbete veșnic cerești le lumine
Din ochii tăi ... Cum sfinții privesc pe Dumnezeu

135. *în dreptul acestui vers pe marginea albă din dreapta este scris* [Aș vrea să am] toți timpii frumoși de peste an 136. *după* Un rege *șters* 137. *deasupra lui* șerbul *șters* 138. *urmează versul* Astfel ca cel din urmă privindu-te mereu *șters* 139. *după* și *șters* 140. *inițial* Eu m-aș ucide, ție lăsîndu-ți totul, totul 141. *după* de *șters* 142. *cuvînt indescifrabil deasupra lui* viața *șters*

Au mai lăsa tu, Anna, să te privesc mereu?
Pierdută pentru mine, zîmbind numai să treci
Și eu să-mi știu osînda, să te iubesc pe veci,
În veci dup-a ta umbră eu brațele să-ntind,
De-al genei tale tremur nădejdea să mi-o prind,
Zîmbirea gurei tale să fie al meu crez
Purtînd în suflet moarte, tu vesel să mă vezi;
O, binecuvîntată ți-aș [zice] să fii tu [143], 71r
Copil cu păr de aur ce mintea mi-o pierdu.
Veninu-amărăciunei și-a vieții-mi pustiire [144]
Nimic n-ar [fi][145] alături cu dulcea ta zîmbire
Și-n a mea socotință mă sînt atît de mic ...
Tu tot odorul lumii și eu ... eu tot nimic ...
Ia-ți mîna de la frunte ... *(O privește)* înger al frumuseții!
(Anna plînge)
Dar ca plînge? De ce plîngi, Anna? Ce ți-i?

ANNA
(rîzînd)

Nu mi-e nimic. Mi-e numai ciudat [146] și nu știu cum
(nerăbdător)
La ce-ai venit aicea? Ce cauți tu acum ...
Ce să mă fac, ce poate o fată de nimic?

BOGDAN

Zi, zi ... vorbește numai. *(apart)* Ea nici știe ce-i zic,
Ea nu mă înțelege pe mine, nici pe sine ...
Ce bine-i stă ...

ANNA
(rîzînd)

Nebunul, ce vrea el de la mine?

BOGDAN 72r

Ce vreau? O, mai întreabă [147]! ... Eu ... eu te voi pe tine.

ANNA

Pe mine? Sînt a mamei.

BOGDAN

Fii ... eu nu zic nimic,
Să fii a mamei, Anna ... dar și a mea ... un pic.

ANNA

A ta? *(Îl privește și oftează)* Cum asta?

BOGDAN

Să mă iubești.

ANNA
(oftează)

Ei bine,
Eu te iubesc.

BOGDAN

Tu, Anna ... dar știi tu *bine, bine...*
Ce spui?

ANNA

Ce spun? Ce vrei tu să-ți spun? ... Că te iubesc ...

143. *inițial* Fii binecuvîntată și fericită, tu 144. *inițial* Veninu-amărăciunei și anii mei pustii 145. *inițial* nu sînt 146. *în ms. repetat din inadvertență; hemistihul are forma inițială* Vezi, numai așa-mi e de ciudat 147. *inițial* O, mai întrebi?

73r

BOGD[AN]

O înger ! Nu-nțelege[148] ... E-n vis. Înnebunesc
De fericire. Daca nu-mi [spui] o vorbă numa
Să știi că din fereastă eu mă arunc acuma,
Prăpastia-i adîncă și-n clipă mor.

ANNA
(speriată)

Tu mori ?

Tu poți muri ? ...

[BOGDAN]
(urcă fereastra)

O, sigur, mă vezi pe-al morții prag !

ANNA
(tremurînd)

Ce vrei să-ți spun ?

BOGDAN

Trei vorbe să-mi spui : Mi-ești drag.

ANNA

O, nu spun niciodată !

BOGDAN

Atunci m-arunc[149] !

ANNA

Stăi ! Stăi !
Ci vino-ncoaci ... aproape[150] ... ți-oi spune-o la ureche :
Mi-ești drag. Destul e ?

BOGDAN

Nu e destul. Ci să-mi mai zici
74r Ca cine îți sînt drag eu[151] ? Ca mama ?

ANNA

Ca ... Prichici.

BOGDAN

Cine-i Prichici ?

ANNA

Motanul de colo.

BOGDAN

Num-atît[152] ?

ANNA

Atîta.

BOGDAN

Dar atîta-i puțin ... Îți sînt urît[153] ?

ANNA

Ca mama ? Nu. Căci mama și tata is bătrînii[154],
Ce vor ei pot să facă cu mine ... nu mă mînii ...
Dar pe Prichici ... mă supăr, deși mi-e drag ... Eu pot ...
Nu voi ... dar de mi-e voia pot să-l omor de tot ...
El trebui să asculte ... să fie[155] blînd ... Vezi tu,
75r Îl mingîi cum îmi trece prin cap. Pe mama nu[156].

148. *inițial* Porumb ! Ea nu-nțelege 149. *urmează* Stai *șters și reluat mai jos în replica Annei* 150. *inițial* Dar vino mai aproape 151. *inițial* Ca cine-ți sînt [eu drag] ; *deasupra, o încercare anulată :* Cam ca pe cine oare mă ai drag 152. *modificat din* atîta 153. *inițial* Nu ți-s urît ? 154. *deasupra lui* stăpînii *șters* 155. să fie *deasupra lui* că-i mic și *șters* 156. *inițial* Fac [cu] el ... tot ce-mi trece prin cap ... Cu mama nu *apoi* Pot să-l dezmierd

Să voi dar să mă mînii pe ea [157] nu se cuvine ...
Pe tine-s mînioasă ... De ce-ai venit la mine?

BOGDAN

O! tu ai totdeuna dreptate ... Să mă certi!
De te-oi ruga-n genunche ca să mă ierți ... mă ierți?

ANNA

Da.

BOGDAN

Știi însă cum se-mpacă doi oameni pe deplin [158]?

ANNA

Nu știu.

BOGDAN

Ei se sărută.

ANNA
(speriată)

Nu știu!

BOGDAN

Ei se sărut ... puțin.

ANNA 76r
(speriată)

S-apropie de mine ... s-apro ...?Nu cere? *(faltet die Hände)*[159]
Te rog! *(falt)* Nu, vezi!

BOGDAN

De ce?

ANNA

Că nu se cade ... Și *zău* nu știu [160] ...

BOGDAN

Nu crez.
Eu vreau să văd că nu știi. *(O-mbrățișează)* Pe braț
iți lasă capul ...
Închide ochii ...

ANNA

Bine?

BOGDAN

Așa! O, înger! înger! *(O sărută)*

ANNA

Ah! lasă-mă în pace. *(se desface)*
Ce-i Anna?

ANNA
(serios)

Ce știu eu [161] ...
Eu știu numai atîta, că-i rău, e foarte rău.

BOGDAN 77r

Anna!

ANNA

Jupîne, pleacă!

BOGDAN

Dar cum să-ți mulțumesc.
Anna, tu suferi, suferi?

157. *inițial* Să voi să fiu nebună cu ea 158. *inițial* Știi ⟨tu⟩ însă oare cum oamenii se-mpacă 159. *inițial* Nu, vezi te rog ... nu cere te rog 160. *inițial* Ș-apoi nu știu 161. *inițial* Ei, ce știu eu

ANNA

Aș vrea să te urăsc [162] ! ...

BOGDAN

Vrei să mă duc ... ei bine, mă duc ...

ANNA

Te du !

BOGDAN

Copilă !

Aș vrea să știu atîta, de mine nu ți-e silă ?
Și, de [163] mă duc, nu ai tu vun dor ca să mi-l spui ?
Tu poruncește numai.

ANNA

(repede)

Nu spune nimărui !

BOGDAN

Ce să spun ? ... Că atîta ți-s drag ca și Prichici [164].

ANNA

(tristă)

De-ar fi numai atîta ... de-ar fi ...

BOGDAN

Mai zi ! Ce zici ?
Mă duc. Ce dragă mi-ești tu ? Dar eu, eu ție oare ? ...

ANNA

Și tu mie.

BOGDAN

Dar cît ?

ANNA

Ce-ntrebi ?

BOGDAN

Ah ! *(își deschide brațele)*

ANNA

(s-aruncă-n brațele lui)

Tare ! tare !

(Perdeua cade)

[SCENA III]

BOGDAN

(intră)

ANNA

Sst ! încet !

BOGDAN

Sîntem singuri ? ...

ANNA

Da, singuri.

BOGDAN

Annă dragă !
Nu știi ce veste tristă mi-aduse-acum ciobanul :
Averea mea-i pierdută și tata mort, sărmanul [165] !
Să mă despart de tine ? [Î]mi vine-așa de greu

162. *inițial* Să pot să te urăsc 163. *supraintercalat* 164. *după* Prichici *șters* 165. *deși anulate în ms. cu creion roșu, versurile 344—345 au fost păstrate aici din rațiuni contextuale*

Și totuși, totuși trebui[166] ... O, Dumnezeul meu! ...
De ce [mai] înainte eu nu te-am întîlnit,
De-atîta fericire de mult aș fi murit;
Sub gura [ta][167] cea dulce și caldă de copil
Îmi înflorea viața în luna lui April;
Tonatecă și dulce erai ... ca o crăiasă,
Căci tu ai multe toane, dar toate sînt frumoase;
Noi[168] ne-am fi fost în lume atît, atît de dragi,
Te ascultam la toate supus ca și un ... pagi.
Dar azi, ca frunza toamnei pe-un istovit izvor[169], *82r*
Pe calea vieți-mi visuri cad la pămînt și mor.
Daca te las, nimica în lume nu aștept,
Mă mir la ce mai bate și inima-mi din piept,
Cum[170] pot în astă lume o clipă să trăiesc
Văduv[171] de-a ta ființă ce-o îndumnezeiesc! ...

2254

[BOGDAN]

O, lasă-ți[172] fruntea dulce și albă pe-al meu umăr, *193r*
Eu vreau să-ți sorb din gură cuvinte fără număr
Și, fie vorbe bune sau fie vorbe rele,
Totuna mi-i, totuna, m-am îndrăgit în ele,
Tu leneș-visătoareo cu[173] amăgeli cochete,
Reped[174] zîmbiri și lacrimi privirile-ți șirete
Acuma-s îndărătnici, acuma-mi imputează,
Acuma mă îmbată c-o clară, dreaptă rază,
Căci miere veninoasă e-n caldul tău răsuflet[175]
Fii rea, fii bună ... oricum ... eu te iubesc din suflet.
. . . . . .
Te las pentru o clipă ...

[VERENA]

Nu! Nu vreau să te duci ...
Ei, du-te, fugi de-aicea ... Nici vreau să te mai văd,
Urît ca un cărbune, posomorît, certareț,
Cum e mai rău ... O, Doamne! Ce am găsit în el?
Te-ai dus?...

[BOGDAN]

Verena!

[VERENA]

(aparte) Doamne! Ce dulce îmi vorbește,
Să văd ce-a spune acuma.

[BOGDAN]

Verena, pe o clipă...

[VERENA]

Eu nu zic altfel. Du-te ... dar vezi să nu mai vii,
N-ai ce căta la mine ... Ce cauți tu la mine?

[BOGDAN]

Doamne! fă-mi ochi-n patru ca s-o privesc mai bine! *194r*
Ce-i face tu atuncea cînd eu ți-oi fi bărbat?

166. *inițial* Totuși *apoi* Și totuși, totuși trebui să plec... 167. *în ms., din inadvertență,* ei 168. *după* Ce dragi * *șters* 169. *inițial* Dar azi *(din inadvertență:* astăzi) ca-n toamna tristă un istovit izvor 170, *după* La ce *șters* 171. *deasupra lui* Lipsit *șters* 172. *deasupra lui* pune-ți *șters* 173. *după* tu suflet plin *șters* 174. *inițial* Repezi 175. *inițial* O veninoasă miere e-n dulcele-ți răsuflet

[VERENA]

Taci, nu-ntreba!

[BOGDAN]

O spune-mi.

[VERENA]

Nu vreau!

[BOGDAN]

Dar de te rog?

[VERENA]

Să-ți spun?... Nu spun ...

[BOGDAN]

Oare ai să mă prinzi în brațe?

[VERENA]

(Face semn că da) Nu!

[BOGDAN]

Și ai să mă săruți?

[VERENA]

Nu.

[BOGDAN]

Lăsa-vei să-mi culc fruntea pe umăr?

[VERENA]

Nu! ah, nu!

[BOGDAN]

Ei, ce-ai să faci dar?

[VERENA]

Ah, ce-am să fac? Am să te-omor.

[BOGDAN]

Am să te-așez aicea pe brațul meu cel sting,
Cu dreapta fruntea, părul am să ți-l netezesc
Și cată să-nchizi ochii, să-ți suflu preste față
Pîn-ce-i dormi, copile!

[VERENA]

Dar eu n-am să adorm.

[BOGDAN]

195r Am să te string în brațe și să te mușc de mînă[176],
Să te sărut cu sete, să te ridic cu[177] jind *

[VERENA]

Taci! o! ești un obraznic

[BOGDAN]

Și ai să mă iubești.

[VERENA]

Mm!...

[BOGDAN]

Dar să-ncepem de-acuma.

176. și să te mușc de mînă *deasupra lui* să-ți mușc gura-ți *șters* 177. *modificat din* în

[VERENA]

Ţi-a fi ...

[BOGDAN]

Să ştii că-mi e ...

[VERENA]

Şezi binişor[178]! nu crede ce-ţi spun ... nu te iubesc ...
Urît îmi eşti ca moartea, n-am ochi ca să te văd ...
Ce nebunie! Doamne! Ce eşti tu? ... Un nimic
Un om ca şi toţi ceilalţi, cu cap, cu mîni, picioare,
Nici mai frumos nu eşti tu, nici mai urît ... Nici nu eşti
Născut cu stea în frunte ... şi prost cum sînt şi alţii
Şi rău şi îndărătnic ... şi rău ... şi îndărătnic
Şi totuşi ştiu de tine o taină care n-aş vrea
Ca tu s-o ştii ... n-aş[179] spune-o pentru nimic în lume
Nici tatii şi nici mamei, nici nimărui ... doar ţie ...

[BOGDAN]

Ce taină e aceea? *196r*

[VERENA]

Ce taină?... Este-n lume
Un om cu ochii negri şi cu obrajii roşi,
El are micre-n gură ş-are venin în ochi
Şi are braţul tare şi-n piept un suflet cald
Şi are tot ce poate un om frumos să aibă,
Mă are chiar pe mine ... Să nu crezi că eşti tu!

[BOGDAN]

Ei, cine-i dar?

[VERENA]

Un nime ... un rău şi un obraznic
Ce vremea o măsoară pe clipă şi pe ceasuri
Şi-mi fură tinereţea cu dor şi cu oftări
Nu-ncap de el în lume[180]. Şi pentru dînsul pling
Şi vecinic sînt mîhnită de mine de-i departe,
Tăciune e în ochii-mi. Ce să mă fac cu el[181]
Să-i rup odată gîtul ca la un pui de vrabie[182]
Mă supără ... mă[183] ..... mă-ndrăgeşte
Îl caut tot în cale-mi şi nu voi să-l găsesc,
Mi se usucă gura şi nu voi să-l sărut,
Mă string singură-n braţe nevrind pe el să-l string.
Ştii tu cine-i acela ...

[BOGDAN]

Nu ...

[VERENA]

Nu ştii!... Să ţi-l spun.

[BOGDAN]

Nu-l spune ... De l-ai spune atunci ar nebuni, *197r*
O, lasă-l pe nebunul mai bine să ghicească,
Să ostenească-n urma iubitei sale jertfe,
O, las să te cuprindă, să ţi se uite-n ochi ...
Au va citi într-înşii[184] aceea ce vorbeşti?

178. Şezi binişor *subliniat cu o cerneală violetă mai deschisă* 179. *după* şi *şters* 180. Nu-ncap de el în lume *subliniat cu o cerneală violetă mai deschisă* 181. Ce să mă fac cu el *subliniat cu cerneală violetă mai deschisă şi deasupra lui* nu ştiu ce să-l mai fac *şters* 182. *inițial* ca la un pui de ⟨giscă⟩raţă 183. *inițial* mă ***; *versul a rămas neîmplinit* 184. *după* atuncea *şters*

[VERENA]

I-nchid ...

[BOGDAN]

Închide-i dară ... El ţi-a citi în faţă
Neastîmpăratul[165] tremur al genei tale lungi
Prin care-o să strecoare clipirile şirete.
(O cuprinde; ea lasă faţa[166]*-n sus pe umărul lui ... El o sărută).*
Acesta e? Acesta-i urît ca un tăciune?
Acesta te mîhneşte fără s-o vreie însuşi?
Acesta te iubeşte cît te-au nenorocit?

[VERENA]

Taci! Taci!

2275

82r Zi-mi un cuvînt[187] ... dar poate să-mi spui şi vorbe rele
Totuna mi-e acuma, tot drag îmi e de ele ...
Privirea ta cea dulce în lacrime se scaldă
Şi totuşi e atîta de blîndă şi de caldă.
O, nu-ţi închide ochii ... sub languroasă geană
Pare că văd din parte-ţi o tainică dojană ...
Vezi[188] ... pîn-la cel din urmă al inimei răsuflet
De-i fi rea, de-i fi bună[189] ... te voi iubi din suflet.
Te las dar pentr-o vreme.

ANNA

Nu! nu vreau să te duci.

BOGDAN

Dar totuşi trebui ...
(s-apropie)

ANNA

Nu voi de mînă s[ă m-]apuci
83r Ei du-te, fugi de-aicea, nici voi să te revăd[190].
Posomorît, certareţ ... urît, nici să nu-l văd
În ochi ... O, Doamne sfinte, dar ce-am găsit în el?
Te-ai dus?

BOGDAN

Dar! Anna!

ANNA

Dar nu-mi eşti drag defel.
(apart)
Ce dulce-o să se roage ... să văd ce-o spune-acum?

BOGDAN

Şi tu o vorbă bună nu vrei să-mi dai pe drum?
(Anna se face că nu-l vede)

BOGDAN

Vrei să mă duc, Anică? Vrei singură să fii ...

ANNA

Puteai s-o ştii aceasta, dar tu ... nimic nu ştii ...

185. *după* Şi în *şters* 186. *după* capu[l] *şters* 187. *în ms.* Zi-mi un cuvînt ... iubită, şi 188. *după* Oricum ai fi *apoi* Şi *apoi* Tot *succesiv şterse* 189. *inițial* Fii rea, fii bună ... oricum 190. *inițial* nici voi să te mai văd

BOGDAN

Deși te supăr ... nu pot să merg[191] ... *(șade-ntr-un colț)*

ANNA

Voi merge eu,
Căci altfel văd că nu scap de tine. *(apart)* Dragul meu!

BOGDAN 84r
(apart)

Ei, iar e-n toane rele.
(pauză)

ANNA[192]

Tu nu mai pleci, mi-e teamă![193]

BOGDAN

De ce?

ANNA

De ce, sînt poate datoare să-ți dau seamă?

BOGDAN

Dar sufletul meu, Anna...

ANNA

Ah! iară ești dulceag[194]!
„Dar sufletul meu, Anna! Dar, îngerul meu drag"...
(se scoală repede)

BOGDAN

Ei, iacă[195] tac.

ANNA.

Vezi bine!... *(îngînă)* „Dar sufletul meu, Anna!"
Așa de rău îmi sună... Urît ești ca Satana[196].

BOGDAN[197] 85r

Dar zi ce vrei! Trec toate! Tu ești fată de treabă.

ANNA

Mă iei drept un copil tu[198].

BOGDAN

Ba nu, te iau drept ... babă.

ANNA

O babă? Pleacă-ndată...

BOGDAN

Plec.

ANNA

Nu, spune mai întăi
Ce-ai vrut să zici cu baba?

BOGDAN

Nu voi să spun.

ANNA

Stăi! Stăi!

BOGDAN

Ce-am vrut să zic?... Nimica! Ți-am dat ție dreptate:
Spui că nu ești copilă, ești babă dar...

191. *inițial* Deși te supăr ... însă, tot nu pot să [mai merg] 192. *după* BOGDAN *șters* 193. *inițial* Ți-am spus să pleci ... ci pleacă! 194. *inițial* iară ești uricios 195. *șters și reluat deasupra* 196. *întreagă această replică este anulată cu creion roșu, dar a fost păstrată aici pentru că eliminarea nu a fost urmată de o reajustare la context* 197. *după* ANNA *șters* 198. *acest vers urmează unuia anulat* Știu, știu! Voi

86r

ANNA

Se poate
Așa de rău să fie un om ... mergi în pustii,
Eu nu zic altfel ... du-te, dar vezi să nu mai vii,
N-ai ce căta aicea ... Ce cauți tu la mine?

BOGDAN

Ce caut? Eu? Nimica ... Tu știi aceasta bine.

ANNA

De-ai ști cum pe de-a pururi eu ți-am jurat o ură ...?

BOGDAN [199]

Omoară-mă ... ei, iată pumnarul ... Ei, te-ndură
De dă în mine ..... O moarte-așa de lină [200]
De mîna ta! Dar știi [tu], iubita mea lumină,
Că singura-mi dorință e ca să mor astfel
Și tu să plîngi în urmă-mi, cît, cît de puțintel?
Dă dar! Cad în genunche rugîndu-te ...

ANNA

Răcnesc!

BOGDAN

De ce?

ANNA

De ce? Că nu pot defel să te urăsc.
87r Dar tu te superi ... Nu ... nu! Așa că nu-i fi rău [201]
Cu Anna ta cea mică? ... nebună cum sînt eu.
Cine-n lume-a mai văzut
Grădină fără cărări,
Dragoste fără mustrări,
Grădină fără prilaz
Dragoste fără necaz [202]!
Ce simt? Știu eu ce este și nu știu cum să spun [203],
Dar chiar durerea-i dulce, puțin necaz ... e bun [204] ...

BOGDAN

Deschide-mi ochii-n patru, o Doamne!, s-o văd bine ...
Ce-i zice cînd, nevastă, tu vei ședea cu mine [205]
Și eu te-oi pune-n cușcă ca pe-un porumb olog [206]?

ANNA

Taci, nu-ntreba!

BOGDAN

Ce-i zice?

ANNA

Nu voi [207] ...

BOGDAN

Dar de te rog?

88r ANNA

Să-ți spun? ... Nu-ți spun ...

BOGDAN

În brațe lua-mă-vei dar tu?

199. *toată această replică este anulată cu creion roșu și a fost păstrată aici pentru că eliminarea ei n-a fost urmată de o reajustare la context* 200. *inițial* Te-ndură *apoi* De dă în mine ... Știi tu ce dulce mi-ar fi moartea 201. *inițial* Așa că nu ești rău 202. *inițial* Dragoste făr' de necaz! 203. *inițial* Știi tu? Dragostea este un lucru-așa de ⟨dulce⟩ nebun 204. *inițial* Durerea ei e dulce, puțin necaz e bun ... 205. *inițial* Anna! ce-i *zice* oare cînd tu vei fi cu mine 206. *inițial* Nevastă-ntr-o cutie te-oi pune ca zălog 207. *inițial* Nu vreau

ANNA
(face semn de da !)

Nu.

BOGDAN

Da-mi vei o gură ? . . .

ANNA

Nu.

BOGDAN

Sau fruntea pe-umăr ?

ANNA

Nu ! ah ! nu.

BOGDAN

Atunci ce-i zice dară ? O vorbă bună, or . . .

ANNA

Ce-oi zice, ce m-oi face ? . . . Ei, am să te omor.
Da ! să te-aşez aicea pe braţul meu cel stîng,
Am să-ţi netezesc fruntea şi faţa . . . ş-am să plîng . . .
Tu vei închide ochii, să-ţi suflu peste faţă
Pîn ce-i dormi . . . Ş-atuncea . . . dormind . . . te ţin în braţă !

BOGDAN

89r

Dar n-am s-adorm . . .

ANNA

Atuncea nici eu n-am să te ţin.

BOGDAN

Mi-e-aşa dor de o gură . . . te rog.

ANNA

Ţi-o fi.

BOGDAN

Puţin.

ANNA

Şezi binişor. Dă-mi pace. Nu crede cîte spun.
Ce ? Nu eşti tu ca altul [208] . . . ? Nu-i altul chiar mai bun ?
Ei, rogu-te . . . ce eşti tu la adică ? Nimic.
Un om ca şi toţi ceilalţi, cu ochi, cu mîni . . . Să zic
Că-i mai frumos, dar nu e, nici mai urît. Nici eşti
Născut cu stea în frunte ca craii din poveşti . . .
Un rău şi-un îndărătnic, atîta eşti . . . s-o ştii . . .
Şi tot [209] ştiu despre tine mulţimi de . . . nebunii,
Dar nu le spun nici tatei, nici mamei [210], nici chiar ţie.

[BOGDAN]

Ce nebunii ?

90r

[ANNA]

O taină.

[BOGDAN]

O taină ?

[ANNA]

Este-n lume
Un om — ce cauţi astfel ? — eu nu i-am zis pe nume [211].
El are gură dulce şi-n ochi are venin

208. *modifical din* alţii 209. *modifical din* totuşi 210. *deasupra lui* tatei *şters* 211. *inițial* eu nu îi zic pe nume

El are braţul tare, un piept de suflet plin [212]
Şi are tot ce cerul mai mîndru de-l făcu,
Mă are chiar pe mine... Să nu crezi că eşti tu...

BOGDAN

Ei, cine-i dar?

TEXTE AFERENTE

1

2254

146r

1359
Mitwoiewoda Sass
Boureni
Kumanien
Ludwig d[er] Gross[e]
Cimpul lui Dragoş, Borileşti,
Paşcani, Dragoteşti
1359—1361
Wolowătz
Sas Vodă
Latzko
Balk
1365
Kuchnea
Balcu
Dragu
Dragomir
Ştefan
Satmare
Arieş

Alex[andru] Bassarab 1342—65

2

2279

87r

Sub cerul plin de nouri vezi şesu-n răsărit
Întins în zare lungă şi fără de sfîrşit,
Iar colo-n miazănoapte, sub codrii de stejar
Se pierd una cu cerul [213] Carpaţii seculari:
Dar spre apus prin nouri o geană e, subţire,
Prin care cerul ride cu-a lui nemărginire,
A norilor lume aurită [e] de soare
Ce, cu văpaie albă, frumoasă, orbitoare,
Împrăştie în neguri subţiri din juru-şi norii,
Ca la minune eată la dinsul călătorii.
Deodată ţi se pare că ceru-ntreg se rumpe
În ploi schinteietoare de colb de pietre scumpe;
Apunerea cerească părea de raze ninsă
Ca pisla păreau albe dumbravele sub dînsa,
Iar rîuri, lacuri, ape sclipeau ca şi oglinzi.
Apoi, cînd răsăritul cu ochii îl cuprinzi

2275

115r

Sub cerul plin de nouri la răsărit vezi şăsuri [214]
Întinse-n zare lungă încît abia le măsuri,
Colo spre miazănoapte stau munţii cu stejarişti [215]
Şi stîncile de piatră şi dealuri lungi cu rarişti.
Dar toate sînt pierdute şi, numa-n umbre vineţi [216],
Abia vă mai destingeţi de bolta ce o ţineţi;
Dar spre apus prin nouri s-arată loc [217] subţire

212. *iniţial* Şi tare-i este braţul, c-un piept de suflet plin 213. iniţial ⟨Stau⟩ Se pierd în zare 214. *iniţial* În răsărit sînt şesuri asupra căror *apoi* În răsărit sînt şesuri întinse-asupra căror *apoi*, *înainte de anularea întregului vers*, asupra cărora 215. *iniţial* cu stejarii 216. *iniţial* Dar toate sînt pierdute ca-n semintuneric *apoi* Dar toate sînt pierdute în umbră v[ineţie] 217. *deasupra lui* ceru[l] *şters*

Prin care[-i] ceru-albastru cu-a lui nemărginire;
A nourilor lume aurită e de soare
Ce cu văpaia-i albă, frumoasă, orbitoare
Împrăștie în neguri subțiri din juru-i norii,
Ca la minune cată la dînsul călătorii.
Dar iată că apusul se lumină de-o ploaie,
Se lumină, căci raze, sclipiri curgeau șiroaie,
Pe șesurile limpezi ... ploaia cădea cu soare [218],
Împlînd întreaga lume de-o stranie splendoare.
Un colb de diamante părea că se lățește
În ceață preste lume, de scînteie și crește,
Și lacuri și pîriie [219] ardeau sub acea ploaie
Încungiurați de arburi, pe ei era văpaie [220]; *116r*
[Deodată mi se pare] că cerul tot se rumpe *114v*
În ploi scînteietoare de colb [221] de pietre scumpe,
Apunerea cereas[c]ă era sub raze ninsă [222],
Ca pîsla [223] erau albe dumbrăvile sub dînsa,
În riuri, lacuri, ape sclipeau ca și oglinzi;
Apoi, cînd răsăritul [224] cu ochiul îl cuprinz
Uimit [225] priveam la ploaie de pietre scumpe cu, *116r*
Spre răsărit văzut-am deodată curcubeu:
Juca în șapte fețe și-n acelaș răstimp
De [la] un colț la altul prindea acelaș cimp;
Deodată văd un altul mai mare, mai frumos:
Pe cel întîi se-nalță cu fală, luminos,
Numai părea că este de mine mai aproape.
Scînteietoare ploaie, lumina de pe [226] ape,
Munții pierduți departe în vinetele cețe [227];
Riuri curgînd alene, arcuri de frumusețe
Îmi amețeau gîndirea... Sub arcurile-acele
Treceau turmele toate a neamurilor mele,
Treceau în șiruri oameni cu albele cămeși
Mii, mii [de] oi mărunte [228], copiii treceau deși
Și mii de vite albe și caii mici și sprinteni,
Ostași cu chica lungă, bătînd cu lungii pinteni:
Părea că însuși cerul a fost durat cu fală
Pentru intrarea noastră o poartă triumfală.
Și prin amestec mîndru de ploaie și de soare, *117r*
De umbră și lumină, de cald și de răcoare,
A vrut pare să zică [229] ceva-n predmetul meu:
Astfel [230] să-mi duc poporul prin bine și prin rău.

3
2264

[„ERA ODATĂ DEMULT...”]

[MOȘUL] Era odată demult, demult, dar, știți dv., o mie de ani trecuți ca ziua *224r*
cea de ieri, parc-ar fi fost ieri... Era odată, zic, un prisacariu și-i zicea Dragul.

[M-am dus] să caut un berbece ș-am dat peste o mioriță frumoasă de la soare te poți uita da' la dînsa ba. Și am întrebat-o unde mi-i berbecuțul și ea mi l-a arătat de față și l-a sărutat cu dulceață, povestea cîntecului.

[BOIERUL] Da' ce berbece e acela, moșule!

[MOȘUL] Ei, ce berbece, cuconu meu. Tot Maramureșul îl caută și eu vin naintea lui.

î

218. *inițial* Pe șesurile limpezi e ploaia cea cu soare 219. *modificat din* pîriuri 220. *versurile aici intercalate, ca variantă de pasaj, sînt scrise pe* 114v *și trimise în text, cu semnul* + *între vv. 12 și 13* 221. *inițial* de raze 222. *inițial* Apunerile toate păreau într-o lumină *apoi* Apunerile toate păreau sub raze ninse 223. *pe colțul din stînga sus al acestei pagini* (114v): bură [a bura] buratic 224. *inițial* Spre răsărit *apoi* lar [răsăritul] 225. *după încercarea abandonată* Spre răsărit deodată văzui un curcubeu / < Pe > Din cimp el se ridică 226. *supraintercalat* 227. *deasupra lui* neguri *șters* 228. *inițial* Cîrduri de vite albe 229. *inițial* Să-mi zică 230. *inițial* De-aci

[BOIERUL] *(aparte)* Ăsta vorbeşte-n pilda mea. S-ascult. */tare/* Ce se mai întîmplă pe-acolo prin Maramureş, moşule?

[MOŞUL] Ce să se-ntîmple, boierule? Ia nimica decît c-a adormit prisacariul şi roiurile de albine nu ştiu ce face de capul lor şi bat cîmpii. Dar feciorul prisacariului să nu s-arate, că stă vînătorul după gard şi-l săgetează, ci să vie numai c-un fluier în mînă şi să cînte cîntecu tătîne-său şi s-or ivi roiurile de albine.

4

2279

13r Din lungi cărări de codru, din munţi cu vîrfu-n nouri
Ieşit-au Dragoş Vodă îmblînzitor de bouri;
Mulţimea curgătoare s-a fost întins pe vale [231]
Şi buciumele sună şi oile-s pe cale,
Nainte merg moşnegii cu pletele bogate
Ţiind toiage albe în mînele uscate
Astfel ieşeau tot rînduri viind din verzii ramuri [232]
Copii — ciobani de turme, moşnegi — păstori de neamuri
Şi au întins moşia spre răsărit şi-amiaz
Pîn-unde marea sfarmă de ţărm al ei talaz [233];
Au cucerit cu plugul, cu vîrful dragei săbii
Pîn-la Cetatea Albă limanul de corăbii [234];
Sute de ani stătut-au stăpîni pînă la Nistru
Luptînd cu Răsăritul, cu cuibul cel sinistru
De unde vin în roiuri în veci renăscătoare
Limbi spurcate şi rele, barbarele popoare.
Prin neagră vijelie ce vîjîie şi bate [235]
Sfărmîndu-se la graniţi de ziduri de cetate [236]
Sta neclintit Moldova ţesînd la pînza vremii,
44r Viteji [î]i erau fiii şi purtătorii stemii,
Cei dătători de lege ş-aşezători de datini,
Lumine din lumine, Muşatini din Muşatini
Sînt vulturi ei din vulturi [237]

5

2279

106r Şi de coarne îl apucă, i se uită-n ochii-i drept,
Ca pe-un miel îl îngenunche şi îl mîngîie pe coamă.

6

2254

202r

CENUŞOTCA

PERSOANELE

SOCOL UDRIŞTE [238]

SABĂU GLIGA [239]

TOADER [240] LUPĂŞTEANU
fost vornic de poartă şi stăpîn
pe cetăţuia Moara Guzganilor [241]

BOGDANA
CRĂCIUNA } fetele lui [242]
TUDORA

ANGHELINA [243]
numită CENUŞOTCA,

231. *iniţial* Mulţime curgătoare naintea lui pe vale 232. *iniţial* Astfel ieşeau din codrii pr * *apoi* Astfel ieşeau tot rînduri din 233. *urmează versul* Pîn-n Hotin şi pîn-în CetateaAlbă-a mării *şters* 234. *iniţial* Pîn-la Cetatea Albă cu uegrele corăbii *apoi* Pîn-la Cetatea Albă, liman de mii corăbii 235. *iniţial* Prin neagră vijelie ce vîjîie-mprejur 236. *iniţial* Sfărmîndu-se-n hotare *apoi* Sfărmîudu-se la graniţi ici-colo de-o cetate 237. *vers adăugat scris cu creion negru, la o recitire a pasajului, şi lăsat neterminat* 238. *iniţial* SOCOL PÎRVUL 239. *iniţial* LUPEA COCUZ 240. *şters în ms. dar aici restituit pentru că aşa e numit imediat mai jos şi în lista de persoane de la* Nunta lui Dragoş 241. *modificat din* Guzanilor 242. *cele trei fete se numeau iniţial* ALEXANDRA, OXANA, ZAMFIRA 243. *iniţial* IRINA apoi ANCA

fata lui Ştefan Murgul, fost pîrcălab al Cetăţii-Albe, orfană în [244] casă
la TOADER LUPĂŞTEANU DAN [245] VOIEVOD fecior domnesc din neamul Muşatin

ISAC DIN BESERICANI [246] cititori în zodii

PEPELEA măscărici al lui VODĂ

VLADISLAV BZMIAJNIE negustor leah

HAGI MANUK BALAMUK negustor arman

AVRAM NESPĂLAT [247] negustor jidov

REPLICI RĂZLEŢE

1
2254

[ANNA]
[*(cu patimă)*]
Bogdane !... *(încet)* Aide, pleacă ! *111r*

2
2254

[ANNA]
O, Doamne ! şi nu am oglindă să [248] mă văd *146r*

3
2254

[ANNA]
Femeile acele frumoase sînt — aşa e ? *198r*

[BOGDAN]
Dar nici una ca tine nu-i dulce, nu-i bălaie [249].

4
2306

[BOGDAN] *84r*
Cu ochii tăi tu vecinic promiţi ... nimic nu ţii.

5
2306

[BOGDAN]
Tu, dulcea mea icoană, *107r*
Dac-aş [putea] pe frunte a-ţi pune o coroană !

6
2261

[BOGDAN]
Un cerşetor... Din noaptea cea dulce şi albastră *42r*
Cerşeşte o zîmbire [250] la Înălţimea Voastră.

244. *după* la *şters, intenţia iniţială fiind de a scrie* orfană la TOADER LUPĂŞTEANU 245. *iniţial* DAN *apoi* GELU *apoi din nou* DAN 246. *iniţial* ŞTEFAN DIN VÎNTURI 247. *iniţial* LEIZAR ⟨LE⟩ ⟨NESPOPOLOKON-TZER⟩ NESPOLOKOWITZER 248. *după* văd *şters* 249. *replicile sînt scrise grăbit cu creion negru pe o filă altfel nefolosită* 250. *iniţial* Cerşeşte num-o rugă

7

2306

109r BOGDAN-DRAGOȘ

Das war zu schön gewesen,
So schön, dass es ja Sünde gewesen wäre, da zu sein
So rein, so jung, so un[en]dlich li[e]b
Hat nie ein Mensch von andern zu sagen ...
Das sollte nicht sein ... Ni[e]m'an[d] duldet es
Wir sind wie der Wind, fer[n] schwoll
Und diese, diese will so sein wie Gott ...
Kein Gott würde's leiden, Anna sterbe ich.
Es ist kein Raum in diese[r] Welt de[s] Elend[s]
Für eine solche Form * von Glück und Erbarmen.

[BOGDAN]

O ! visul de iubire, Anna, tu înger mîngîios,
Dar trebuia să piară ... prea, prea era frumos.
Prea nu aveam în lume nici sfinți, nici Dumnezeu
M-aveai numai pe mine, pe tine te-aveam eu.
Așa de mult, așa de nemărginit de dragi
Nu și-a mai fost doi oameni în lume ...

Nici nu se putea altfel [251] ... prea, prea era frumos
Așa încît să fie era ca un păcat [252] :
Atît de-adînc, de fără de margini și înalt
Nu se cădea să ție un om la celalalt [253]
Prea nu aveam în lume nici sfinți, nici Dumnezeu
Prea ne uitarăm astfel de tot și tu ... și eu [254],
Era o fericire, zeiască, dar păgînă
Nu se cădea s-o aibă o mînă de țărînă [255]
Și trebuia să piară.
Nu se cădea, mă crede ... În lume nu e loc [256]
Pentru atîta milă, pentru [257] atît noroc.

8

2283

[BOGDAN]

127v O, nu privi astfel, nu astfel, plîngi.

2306

84r O, nu privi așa ... nu astfel ... plîngi ... te rog plîngi,
Plîngi mult ... va trece ... Nu, n-a fost să fie ...

[ANNA]

Bogdane, te iubesc.

9

2306

[BOGDAN]

85r Au n-au putut sub frunte privirea mea să [258] secе
Nebun de aș fi fost ... Și să fi rămas [259] orb,
Veninul crud și dulce în ochi să nu-l mai sorb.

251. *inițial* Dar trebuia să piară 252. *inițial* Așa încît ființa-i era ca un păcat 253. *inițial* Atît de-adînc, atîta de pur, așa de [dulce și curat,] / Nemărginit n-a fost doi ținut niciodat / Un ⟨ins⟩ om la cellalt ... și nu se cădea / Să fie. 254. *inițial* Prea te-ai uitat ⟨în⟩ la mine, prea eu la tine, da ... 255. *inițial replica Annei* Încît, Bogdane dragă ... Era păgînătate frumoasă ca o vină / Era asemănare cu tot ce e mai sfînt / Cînd nu sîntem decît o mînă de pămînt 256. *inițial* În lume n-a fost loc 257. *după* și *șters* 258. *supraintercalat* 259. să fi rămas *deasupra lui* privirea *șters*

10

2275

[MAMA ANNEI]

Dă jos marama [260] . . . 78v

[ANNA]

Dă-o . . . Doamne, e voia lui,
Eu . . . *nu* voi . . .

11

2275

[MAMA ANNEI]

Să-i spun că totdeuna la dînsul ai gîndit? 78v
C-ai așteptat mult, fată, pîn' te-au călugărit?
Că ai gîndi la dînsul ș-acum, dar nu-i cu cale [261] . . .
Din [262] cînd în cînd să deie un gînd iubitei sale?
Că voiai s-aștepți încă, dar alții te-au silit? . . .

[ANNA]

Dar nu-i mai spune-atîtea [263]. Spune-i că l-am iubit.
El va-nțelege . . . Doamne, el pururea-nțelege.

12

2275

[MAMA ANNEI]

Bogdane, pe cuvînt? 79r

BOGD[AN]

Mamă, mă jur!

[MAMA ANNEI]

Copile, nu juraţi [264]! Vă cred.

13

2275

[ANNA]

O, Maică preacurată și pururea fecioară, 111r
Cu mil-asupra noastră, sărmanilor, coboară
Privirea ta senină . . . Ne lasă să trăim,
Sărmani așa cum sîntem . . . c-*atîta* ne iubim.
De e păcat, noi nu-l știm, căci tineri și deșerți
Sîntem [265] . . . Tu înțeleaptă, vei ști ca să ne ierți [266],
Dac-am uitat de tine nu ne-o ținea [de] rău:
Și tu uitași odată tot [267] pentru fiul tău.
Îți era drag ca ochii din cap. Bogdan asemeni [268].
Îl [269] vezi . . . mi-e drag . . . Într-asta tu, Maică, mie-mi semeni.

260. *urmează* asta *șters* 261. nu-i cu cale *deasupra lui* nu se cade *șters* 262. *după* ca să *șters* 263. *supraîntercalat* 264. nu juraţi *deasupra lui* te jura *șters* 265. *în ms. șters cu creion roșu la relectură* 266. *inițial* să ni-l ierți 267. *supra-intercalat* 268. *inițial* Și el asemeni 269. *după* Mi-e drag *șters*

[ANNA]

27r Bea tu din acea cupă.

[BOGDAN]

(cu estremă bucurie)

Oh ! [cît] îți mulțămesc !

(bea repede)

[ANNA]

Bogdane !... Ai crezut [tu] că nu te mai iubesc !
O, dulcele meu suflet ... acuma ești al meu,
Al meu pentru vecie... Zîmbește-mi ... așa vreu.